

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA PRÁVA

Dostupnosť právnych informácií slovenského a českého podnikateľa
Accessibility of Legal Information for Slovak and Czech Businessman

Študent: Branislav Bobek

Vedúci bakalárskej práce: Mgr. Bc. Adam Ptašník, PhD.

Ostrava 2010

„Miestoprísazne prehlasujem, že som celú bakalársku prácu, vrátane všetkých príloh, vypracoval samostatne a uviedol som všetku použitú literatúru a ďalšie pramene.“

V Ostrave dňa 7 .mája 2010

.....
Branislav Bobek

Pod'akovanie

Moje pod'akovanie pri spracovaní bakalárskej práce patrí predovšetkým vedúcemu mojej záverečnej práce Mgr. Adamovi Ptašnikovi, PhD. za odbornú pomoc, podnetné pripomienky a cenné rady pri písaní práce.

Obsah

1	Úvod.....	1
2	Pramene práva	3
2.1	Čo je to právo?.....	3
2.2	Pojem informácia, právna informácia	4
2.3	Pojem pramene práva	5
2.3.1	Formálny zmysel prameňov práva.....	5
2.3.2	Pramene práva v materiálnom zmysle	6
2.3.3	Gnozeologický zmysel prameňov práva	6
2.4	Rozdelenie prameňov práva	7
2.4.1	Normatívne akty (právne predpisy).....	8
2.4.2	Právne obyčaje.....	9
2.4.3	Súdne precedensy.....	10
2.4.4	Normatívne právne zmluvy.....	12
2.5	Právo a sociológia	12
2.5.1	Pôsobenie spoločenských funkcií práva	13
2.5.1.1	Regulatívna funkcia práva.....	13
2.5.1.2	Právo ako nástroj spoločenskej kontroly.....	14
2.5.1.3	Právo ako nástroj právnej istoty	14
2.5.2	Proces sprostredkovania informácie o práve	15
2.5.3	Akceptácia práva.....	16
2.5.4	Právo a právne vedomie	16
2.6	Pramene práva Českej republiky	17
2.6.1	Medzinárodné zmluvy v práve ČR	17
2.6.2	Normatívne akty orgánov ČR.....	17
2.7	Pramene práva Slovenskej republiky.....	18
3	Dostupnosť právnych informácií českého podnikateľa.....	20
3.1	Poslanecká snemovňa.....	20
3.2	Senát	21
3.3	Vláda a ministerstvá	22
3.3.1	Ministerstvo spravodlivosti.....	22

3.3.2	Ministerstvo vnútra	24
3.3.3	Ministerstvo financií	24
3.3.4	Ministerstvo priemyslu a obchodu	25
3.3.5	Ministerstvo zahraničných vecí	26
3.4	Najvyšší súd.....	26
3.5	Najvyšší správny súd ČR.....	27
3.6	Ústavný súd ČR	28
3.7	Portál verejnej správy Českej republiky.....	28
3.8	Jiné právo.....	29
3.9	Zdroje prameňov práva ČR mimo sieť internet	30
3.9.1	Právne nakladateľstvá.....	30
4	Dostupnosť právnych informácií slovenského podnikateľa.....	32
4.1	Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky.....	32
4.2	Jednotný automatizovaný systém právnych informácií	32
4.2.1	Obsah JASPI.....	33
4.2.2	Účel JASPI.....	33
4.2.3	História JASPI	34
4.2.4	Vyhľadávanie v JASPI	34
4.3	Portál právnych predpisov.....	34
4.4	Ústavný súd Slovenskej republiky.....	35
4.5	Najvyšší súd Slovenskej republiky.....	36
4.6	Centrum právnej pomoci.....	36
4.6.1	Komu Centrum poskytuje právnu pomoc?	37
4.7	Živnostenský register Slovenskej republiky	38
4.8	Obchodný register	39
4.9	Ústredný portál verejnej správy	40
4.10	Zbierka zákonov	40
4.1	Neinternetové zdroje právnych informácií na Slovensku.....	41
5	Záver	43

1 Úvod

Kvalitné informácie predstavujú základný predpoklad správneho rozhodnutia v každej špecifickej životnej situácii. Je to tak či už v živote jednotlivca, alebo skupiny a v akejkolvek podobe. To, aká kvalitná daná informácia bude a nakoniec aj od koho a z čoho ju získam, je podstatným aspektom jej všeobecného rešpektovania a uznávania v rámci konkrétneho prípadu.

Mnou vybraný okruh pôsobnosti informácie, jej akceptácie, je podnikateľská sféra. Každý podnikateľ sa svojím úsilím snaží zhodnotiť určité vstupy v daných podmienkach, medziach. Tieto sú vymedzené zákonom, ktorý určuje hranice dovoleného a zakázaného. Témou mojej práce je dostupnosť právnych informácií pre českého a slovenského podnikateľa, a teda aj osôb, ktoré sa týmito medzami musia riadiť.

Čo je však zrejme z ďalšieho textu, (praktická časť práce kapitola 3 a 4), zovšeobecňujem dostupnosť práva na všetkých občanov porovnávaných krajín – Českej republiky a Slovenska. Robím tak preto, že právne informácie dostupné či už na internete, alebo v hmotnej a inej podobe sú od základu určené všetkým. Samozrejmosť odlišností pre rôzne okruhy právnej aplikácie, a teda aj podnikania, je zrejme, ale jej oddelenosť v rámci poskytovania informácií je prakticky nemožná.

Cieľom mojej bakalárskej práce je teda poukázať na mnou vybrané zdroje prameňov práva v Českej a Slovenskej republike. Popísať formu, obsah a kvalitu zdrojov, kde sa právne informácie nachádzajú, pokúsiť sa ich ohodnotiť a porovnať.

Pri napĺňaní tohto cieľa sa budem snažiť postupovať od všeobecného ku konkrétnemu, a to približne nasledovnou formou:

V teoretickej časti predostriem myšlienky znalcov z odboru o prameňoch práva, právnych informáciách a ich akceptácii spoločnosťou. V aplikačnej alebo ak chcete praktickej časti popíšem mnou vybrané inštitúcie, ktoré sprístupňujú právne informácie, ktoré sú určené najmä občanom Slovenskej a Českej republiky. Pokúsim sa objasniť aj spôsob a formu, ktorou informácie ponúkajú, a takisto bude mojou snahou ponúknuť vlastný názor na

konkrétne spomínaný zdroj práva. Nakoniec sa v závere odhodlávam porovnať dostupnosť právnych informácií českého a slovenského občana. Upozorňujem však, že porovnanie tejto témy nemusí byť úplné, nakoľko ju sám považujem za nesmierne rozsiahlu a ťažko porovnateľnú vôbec, a to napriek mojej snahe dozvedieť sa o nej všetko, čo sa dá. Porovnávané sú len formy zdrojov, ktoré sú obsiahnuté v tejto práci.

Dúfam, že sa tento text stane inšpiráciou pre tím alebo jednotlivca, ktorí by dokázali vypracovať aktuálnu podobu maximálneho záberu v tejto téme. Je dôležité, aby informácie z rôznych oblastí, obzvlášť z práva, boli dostupné každému.

2 Pramene práva

Kapitola pramene práva predstavuje teoretický úvod, ktorým sa budem snažiť vysvetliť podstatu toho, čo v neskorších kapitolách bude prakticky spracované. Preto si myslím, že je vhodné postupovať v texte plynulo, aby ucelenosť mojich myšlienok pôsobila aj na čitateľa. V nasledujúcej podkapitole sa pokúsim priblížiť pojem právo alebo aspoň predstaviť rôzne názory a myšlienky, ktoré by tento pojem objasnili.

2.1 Čo je to právo?

Na vysvetlenie, resp. nevysvetlenie tohto pojmu vo všeobecnosti som použil Zborník¹ z vedeckej konferencie konanej v Tatranskej Štrbe za účasti vrcholných predstaviteľov právnej praxe a teórie z rôznych štátov, ale najmä z Čiech a Slovenska. Bolo veľmi zaujímavé, a povedal by som výsledku chvilivé, čítať tento zborník, nielen preto, že obsahoval pútavé myšlienky, poučky, definície a samotné názory zúčastnených a publikujúcich v tomto diele, ale aj tým, že subjektívnosť názorov bola taká pestrá, až sa cieľ putovania po objasnení pojmu právo zdal byť a bol v nedohľadne. Jeden zo zúčastnených hovorí: „*V učebnici V. Knappa nenajdeme definíciu práva, pretože Knapp zůstává spíše na poli právní filosofie*“. „*Podle něj je právo formálně sdělný společenský normativní a regulativní systém, který je vytvářen nebo uznáván státem k dosažení určitých společenských účelů a k prosazení a ochraně určitých obecných společenských zájmů a jehož normy jsou vynutitelné státní mocí*“². Další myšlienkou ma obohatil Bárány, E.³, keď vo svojom príspevku spomína: „*Každý právník se stretol s definíciou alebo s iným vymedzením práva. Väčšina však len počas vysokoškolského štúdia, kde sa od neho vyžadovalo zvládnutie tejto otázky v rámci predmetu nazvaného teória práva alebo teória štátu a práva. Vzdelaný právník s dlhšou praxou, ktorý už zabudol vysokoškolské definície, môže mať problém sformulovať*

¹ Zborník s názvom „Čo je právo?“ z vedeckej konferencie konanej v dňoch 17. – 19. októbra 2007 v Tatranskej Štrbe.

² CVRČEK, F. *Tradiční vymezení pojmu právo a možnosti jejich operacionalizace*. In: Čo je to právo?. 1. vydanie. Bratislava: SAP – Slovak Academic Press, spol. s r.o., 2007. 330s. ISBN 978-80-8095-024-8 s.25.

³ JUDr. Eduard Bárány, DrSc., Ústav Štátu a práva SAV, Bratislava.

definíciu práva. Vie však, čo je právo v duchu známeho.“⁴. Tak, ako som spomínal na začiatku tejto state, po preštudovaní príspevkov v zborníku som dospel k názoru, že je ťažké, ak je to vôbec možné, definovať pojem právo. Ale aby to nepôsobilo negativisticky, cieľom tohto textu nie je odradiť. Naopak. Je to snaha predostrieť názory vzdelaných o tom, čo právo ako také je. Nakoniec, témou tejto práce je dostupnosť práva a s ňou súvisí aj samotné definovanie základného pojmu *právo*. Prikladám vybranú definíciu⁵, ale je na zvážení každého, či sa ňou stotožní alebo ponúkne iný výklad tohto pojmu. „*Právo je inštitucionálny normatívny poriadok a právo súčasného štátu je jednou z foriem práva*“.⁶ Nakoniec by som chcel zdôrazniť slová, ktoré sa v príspevkoch zborníka pri definovaní pojmu práva vyskytovali najčastejšie. Spoločenský, normatívny, inštitucionálny, regulačný, systém, poriadok, cieľ, účel, informácia. Tieto a iné pojmy tvoria kosť teoretickej stránky tejto práce, preto ich zdôrazňujem a nakoniec budú aj náplňou nasledujúceho textu.

2.2 Pojem informácia, právna informácia

V rôznej literatúre a od rôznych autorov, na porovnanie viď. [3], sa možno dopracovať k mnohým definíciám informácie vo všeobecnosti ako pomenovania či označenia niečoho. Pojem informácia pochádza z latinského slova *informare*, čo znamená oznámenie, prenášanie správ, ale aj znázornenie, opísanie niečoho. V najvšeobecnejšom zmysle môžeme informáciu definovať ako každý znakový prejav, ktorý má zmysel pre odosielateľa i príjemcu. Je to určitý obsah vedomia človeka alebo spoločenského vedomia vyjadrený prostredníctvom jazyka alebo iného znakového systému s cieľom pôsobiť na vedomie iných ľudí. Informáciu možno chápať dvojakým spôsobom. Zo subjektívneho hľadiska ide o zvýšenie znalostí o niečom a z objektívneho o podanie niečoho v písomnej alebo inak na hmotný predmet viazanej podobe. Informácie sa rozčleňujú podľa svojich charakteristických rysov na spoločenské a odborné. Tie informácie, ktoré označujeme za právne a sú podstatné pre ďalší výklad v tejto práci, sú informáciami odbornými. Právnou informáciou v širokom poňatí

⁴BÁRÁNY, E. *Účel a mnohorozmernosť vymedzenia práva*. In: Čo je to právo?. 1.vydanie. Bratislava: SAP – Slovak Academic Press, spol. s r.o., 2007. 330s. ISBN 978-80-8095-024-8 s.39.

⁵ Definíciu formuloval Sir Neil MacCormick, (narodený 1941) profesor verejného a medzinárodného práva na Právnickej fakulte Univerzity v Edinburhu.

⁶BRÖSTL, A. *Sir Neil MacCormick zastihnutí pri definovaní práva: “právo je inštitucionálny normatívny poriadok”* In: Čo je to právo?. 1.vydanie. Bratislava: SAP – Slovak Academic Press, spol. s r.o., 2007. 330s. ISBN 978-80-8095-024-8 s.251.

rozumieme súhrn informácií o práve a o všetkých procesoch a javoch spojených s právom. Právnou informáciou môže byť informácia o právnom poriadku (ako systéme právnych noriem), čiže informácia o právnom predpise, právnych aktoch a právnickej literatúre, z ktorých sa možno dozvedieť, čo podľa práva platí. Právne informácie delíme na priame a nepriame a podľa charakteru prameňov práva na oficiálne a neoficiálne.

- Nepriame upozorňujú na právny predpis alebo právny akt,
- priame odpovedajú na otázku, či niekto má určité oprávnenie alebo povinnosť,
- oficiálne právne informácie zahŕňajú normatívne právne akty štátnych orgánov všetkých stupňov, rozhodnutia súdov a oficiálne dokumenty, ktoré nemajú normatívny charakter,

a napokon neoficiálne informácie sa nachádzajú v právnickej literatúre či najrozličnejších materiáloch, pochádzajú od občanov, organizácií, firiem, ktoré nie sú štátnymi orgánmi.

2.3 Pojem pramene práva

Pramene práva je pojem s viacerými významami:

- 1) vyjadruje vonkajšiu formu právnych noriem (prameň práva vo formálnom zmysle),
- 2) je chápaný ako zdroj obsahu týchto noriem (prameň práva v materiálnom zmysle),
- 3) a nakoniec ako zdroj poznania práva (prameň práva v gnozeologickom zmysle), podľa: [7].

2.3.1 Formálny zmysel prameňov práva

Najčastejšie sa pojem pramene práva používa v jeho formálnom zmysle vo význame formálnych prameňov práva, foriem práva. Vyjadruje formy, v ktorých sú obsiahnuté platné právne normy. Práve publikáciou v rámci takejto vonkajšej formy nadobúdajú pravidlá správania charakter právnych noriem ako všeobecne záväzných pravidiel. Tým je možné formálne odlíšiť právne normy od noriem neprávnych a je možno odpovedať na otázku, *quid iuris est?* (čo je právo). Ved' keď nie je forma práva, nemôže ísť o platné právo. „*Pouze takové pravidlo chování, které má státem uznanou formu pramene práva, je právní normou*“.⁷

⁷ GERLOCH, A. *Teorie práva*. 3.vydanie. Plzeň: Vydavatel'stvo a nakladatel'stvo Aleš Čeněk, s.r.o., 2004. 312 s. ISBN 80-86473-85-6 s.74.

2.3.2 Pramene práva v materiálnom zmysle

Ak uvažujeme o prameňoch práva v materiálnom zmysle, máme na mysli zdroje obsahu práva, pramene determinujúce obsah právnych noriem. „V zásadě se materiálními prameny práva rozumí společenskohistorický kontext, ve kterém právo vzniká“.⁸ A tu je na mieste pojem pramene tvorby práva alebo sociálny substrát. Tieto pojmy vyjadrujú spoločenské a iné podmienky, v ktorých právo vzniká a ktoré podmieňujú vôľu tvorcu práva, a boli predmetom jeho právotvorného poznania. Prameňmi práva v tomto zmysle môžu byť napríklad spoločenské, historické, ekonomické či politické podmienky, triedne záujmy, morálne presvedčenie, ale aj Božia vôľa či iné pramene. Vid' napr. [7].

2.3.3 Gnozeologický zmysel prameňov práva

V gnozeologickom poňatí ide o pramene poznania práva. Toto poňatie je širšie ako poňatie formálne. Jedná sa o všetky informácie o práve, jeho spoločenskom pôsobení. „Zdrojem poznání určitého právního systému nemají být jen zákony a precedenty, resp. mezinárodní smlouvy, ale i rozhodnutí orgánů veřejné moci individuální povahy, tj. individuální právní akty, zejména judikatura, smlouvy, právní literatura, dokumentace legislativního procesu atd.“⁹.

To znamená, že pojem pramene poznania práva vyjadruje sumu všetkých informácií o práve, ktoré môžeme získať buď ako:

- prvotné pramene, ktoré sú publikované v oficiálnych zbierkach,
- širšie, druhotné, nepriame informácie o platnom práve, ktoré možno získať z komentárov k právnym predpisom, z rozhodnutí súdov či iných orgánov aplikácie práva, z vedeckých publikácií, prednášok a pod.

⁸ GERLOCH, A. *Teorie práva*. 3.vydanie. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2004. 312 s. ISBN 80-86473-85-6 s.74.

⁹ GERLOCH, A. *Teorie práva*. 3.vydanie. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2004. 312 s. ISBN 80-86473-85-6 s.74.

2.4 Rozdelenie prameňov práva

Pre formy objektívneho¹⁰ práva sa v právnej náuke ustálil názov pramene práva. Ak sa teda hovorí o prameňoch práva, rozumejú sa tým spravidla len pramene práva vo formálnom zmysle, tj. v špeciálne právnickom zmysle slova, teda právne normy, v ktorých je právo obsiahnuté, v ktorých je treba hľadať právne normy, a ktoré sú teda bezprostredným prameňom poznania práva. Pravidlá, ktoré nemajú v štáte uznanú formu právnych prameňov, nie sú právnymi normami. Píše sa v: [2].

V typoch právnej kultúry pochádzajúcej z Európy možno rozoznávať štyri hlavné druhy prameňov práva:

- zákony a iné normatívne akty,
- právne obyčaje,
- súdne precedensy,
- normatívne zmluvy.

*„Vedle těchto hlavních druhů lze v právních kulturách evropské provenience rozeznat některé další, které mají podružný, nebo dílčí specifický význam. Z nich i v minulém vývoji práva kontinentálního typu se v určitých obdobích jako zvláštní druh uznávaly učené právnické spisy určitých autorů, pokud ti byli shodného mínění, či pokud se jejich mínění nerozcházela – tzv. communis opinio doctorum. V současnosti jmenovitě v Anglii se za pramen práva uznává několik spisů autorů z dávnější minulosti. Nejpozdější z nich je Komentář k anglickému právu sira Viliama Blackstonea z r. 1765“.*¹¹

V literatúre je možné nájsť aj tradičné delenie všetkých prameňov práva na :

- 1) písané,
- 2) nepísané.

Avšak toto názvoslovie a rozlišovanie málo zodpovedá dnešnej realite.[2] „Medzi písané sa radia zákony a iné normatívne akty, poprípade normatívne zmluvy a právnická literatúra, pokiaľ je uznávaná ako prameň práva. Medzi nepísané potom ostatné druhy. Už

¹⁰ Právom v objektívnom zmysle rozumieme súbor platných právnych noriem.

¹¹ BOGUSZAK, J.; ČAPEK, J.; GERLOCH, A. *Teorie práva*. 2.vydanie. Praha: ASPI Publishing, 2004. 438 s. ISBN 80-7357-030-0 s.38.

veľmi dávno sú ale v praxi k dispozícii v písomnej podobe súdne precedensy a ich oficiálne či iné zbierky“.¹²

2.4.1 Normatívne akty (právne predpisy)

Ako sa uvádza v literatúre, základným prameňom všetkých právnych systémov, ktoré patria do kontinentálneho systému¹³, je normatívny právny akt. V podobe tzv. *statute law* sú však právne predpisy obsiahnuté aj v angloamerickom systéme práva a stále častejšie sú aj doplnkom tradičného práva islamského či iných náboženských a tradičných právnych systémov. Normatívny právny akt je výsledkom normotvornej činnosti kompetentného štátneho orgánu alebo širšie subjektov tvorby práva (právo tvorným subjektom môže byť aj orgán miestnej samosprávy, formu zákona či ústavného zákona majú u nás napríklad aj výsledky referenda), ktorým sa ustanovujú, menia alebo rušia právne normy.[1]

„Normatívny právny akt je aktom cieľavedomého ustanovenia (kreácie) právnej normy, a nie uznania, ako je to v prípade právnej obyčaje“.¹⁴

Na rozdiel od sudcovskej tvorby práva, kde sa právo odvíja od riešenia konkrétneho jedinečného prípadu, sa normatívnymi právnymi aktmi už na všeobecnej úrovni tvoria vopred dané, poznateľné a predvídateľné pravidlá, čo prispieva k právnej istote a stabilite systému práva. Normatívny právny akt je všeobecný pojem. Ako všeobecný a všeobecné záväzný právny predpis sa vzťahuje na neurčitý počet subjektov rovnakého druhu (napr. zamestnancov, účastníkov cestnej premávky, autorov či vynálezcov) a na neurčitý počet situácií rovnakého druhu (i keď individuálne odlišných). Právna sila jednotlivých normatívnych právnych aktov je závislá od právomoci štátnych orgánov, ktoré ich vydávajú, a od ich postavenia v hierarchickej štruktúre štátnej moci. Najvyššiu právnu silu aj najvyšší stupeň všeobecnosti majú normatívne právne akty, ktoré vydáva najvyšší orgán štátnej moci. Sú vyjadrením jeho suverenity. Vzhľadom na to, že zákonodarný orgán je orgánom voleným (a tým legitimovaným) priamo občanmi ako zdrojom moci v štáte, nie sú jeho akty odvodené od iných vyšších formálnych prameňov práva. Môže preto upravovať akékoľvek spoločenské

¹² BOGUSZAK, J.; ČAPEK, J.; GERLOCH, A. *Teorie práva*. 2.vydanie. Praha: ASPI Publishing, 2004. 438 s. ISBN 80-7357-030-0 s.39.

¹³ Je v teórii práva veľký právny systém, ktorý sa postupne sformoval na európskom kontinente, kde sa dodnes uplatňuje v najväčšom rozsahu. Rozšíril aj do mnohých ďalších mimoeurópskych štátov.

¹⁴ OTTOVÁ, E. *Základy teorie práva*. 1.vydanie. Brno: Institut dalšího vzdělávání, 2002. 179 s. ISBN 80-86629-03-1 s.86.

vzťahy, ktoré je účelné právne regulovať. Jeho akty sú teda aktmi primárnymi. Aj právna sila aktov, ktoré parlament vydáva, je však odstupňovaná. Najvyššiu právnu silu má ústava, nasledujú ústavné zákony a (tzv. obyčajné) zákony.

Ako sa píše v literatúre, od normatívnych právnych aktov odlišujeme individuálne právne akty, tj. rozhodnutia vzťahujúce sa iba na jedinečné prípady v právnej praxi, ako aj akty aplikácie práva. V právnej náuke sa často používa termín *normatívny akt*, pričom sa tým rozumie vždy normatívny akt - právny, tj. obsahujúci právne normatívne, a všeobecné záväzné ustanovenie. Pre normatívne akty sa v rôznych právnych systémoch používa veľa rôznych názvov. V Českej a Slovenskej republike je teraz na mieste termín právny predpis. Terminológia v kontinentálnej literatúre však najviac používa názov – normatívne akty. Ako názov pre všeobecný pojem nie je termín *predpis* najviac vyhovujúci. Platný normatívny akt nemusí byť všade, vždy predpisom, tj. byť vyhlásený písomne. Napríklad vo vzdialenejšej minulosti k platnosti všeobecne záväzného aktu miestneho orgánu v obci postačilo ústne verejné vyhlásenie. Z praktických dôvodov, obzvlášť so zreteľom k platnému právu ČR a SR, používame však aj termín *právny predpis*, promiskue s termínom *normatívny akt*. Možno sa stretnúť aj s tým, že medzi právne predpisy sa chybne zahrňujú tiež rôzne interné normatívne smernice, ktoré však nemožno chápať ako pramene práva. Je nutné ich odlišovať od normatívnych aktov ako všeobecne záväzných.[2]

2.4.2 Právne obyčaje

„Právna obyčaj¹⁵ je historicky najstarším, pôvodným prameňom práva. Dnes sa už považuje za prameň práva minulosti. Právne obyčaje predstavujú akýsi prechod od pôvodných zvykov a obyčají, od sociálnej samoregulácie spoločnosti k regulácii právnej. Často sa právne obyčaje nazývali nepísaným právom. Išlo tu však o označenie nepresné, platné len pre pôvodné obyčaje, pretože v priebehu vývoja postupne nadobúdali písomnú formu - boli obsiahnuté v oficiálnych či súkromných zbierkach.“¹⁶ Aby určitá obyčaj, zvyklosť mohla byť spoločnosťou uznaná za právne záväznú, musí spĺňať určité náležitosti:

¹⁵ Je pravidlo správania, ktoré sa v dôsledku opakovaného používania za dlhšie časové obdobie vžilo vo vedomí a správaní ľudí a je všeobecne akceptované spoločnosťou a štátom.

¹⁶ OTTOVÁ, E. *Základy teórie práva*. 1.vydanie. Brno: Institut ďalšieho vzdelávania, 2002. 179 s. ISBN 80-86629-03-1 s.83.

- časový faktor, čo znamená, že musí byť dlhodobo opakovane používaná (*frekventia actum*),
- faktor všeobecnosti, čo znamená, že musí byť všeobecné uznávaná a skutočne ju používa buď celá spoločnosť alebo jej časť (*opinio necessitatis*). Všeobecné presvedčenie o záväznosti sa musí navonok prejavovať dodržiavaním právnej obyčaje a jej potvrdzovaním v rozhodnutiach i sankciách štátnych orgánov,
- faktor určitosti, ktorý znamená, že obyčaj musí byť dostatočne precízna, aby bolo možné rozpoznať obsah práv a povinností, ktoré stanovuje. Vid' [1].

Ako píše Ottová, E., právne obyčaje boli charakteristickým a prevládajúcim prameňom práva predovšetkým v stredoveku, a to v angloamerickom právnom systéme, ale aj v kontinentálno-európskom. Dnes sa už právne obyčaje považujú za prameň vývojom prekonaný. Určité časti obyčajového práva pretrvávajú v súčasnosti vo Veľkej Británii, a to vo forme ústavných obyčají a obyčají na lokálnej úrovni. V súčasnosti sú právne obyčaje ešte stále aj jedným z prameňov práva medzinárodného.[1]

Právnymi obyčajami teda rozumieme aj záväzné pravidlá správania sa štátov v ich vzájomných vzťahoch, ktoré sa stali právne záväznými v dôsledku dlhodobého praktického používania väčšinou štátov. „V kontinentálnom systéme práva sa v súčasnosti právne obyčaje ako prameň práva uplatňujú len v prípadoch, keď sa ich zákon výslovne dovoľáva“. ¹⁷ Tým sa však nestávajú formálnym prameňom práva, právnu silu získavajú až zo zákona, ktorý na ne odkazuje.

2.4.3 Súdne precedensy

Súdna prax má v angloamerickom systéme práva iné miesto aj význam ako v kontinentálnych právnych systémoch, kde je súdne rozhodnutie ako individuálny právny akt záväzný iba pre procesné strany. Precedens ako prameň práva v angloamerickej právnej kultúre je rozhodnutím súdu ¹⁸ alebo orgánu správy ¹⁹, teda individuálnym právnym aktom, ktorý však nadobúda všeobecnú záväznosť. Stáva sa záväzným pre riešenie budúcich prípadov rovnakého druhu. V zmysle princípu právnej istoty majú byť prípady rovnakého

¹⁷ OTTOVÁ, E. *Základy teórie práva*. 1.vydanie. Brno: Institut ďalšieho vzdelávania, 2002. 179 s. ISBN 80-86629-03-1 s.84.

¹⁸ Súdny precedens

¹⁹ Správny precedens

druhu rozhodnuté rovnako. Kým v kontinentálnom systéme sa právo tvorí zhora od všeobecných rozhodnutí normatívnych právnych aktov najvyšších štátnych orgánov, tu sa právo odvíja od riešenia konkrétnych prípadov²⁰ prevažne súdmi (*judge made law*), a toto konkrétne rozhodnutie, judikát, nadobúda všeobecné záväzný charakter. Podľa [1].

Na rozdiel od kontinentálneho typu právnej kultúry, kde sú špecifikované orgány, ktoré majú právomoc tvorby práva a orgány, ktoré majú aplikačnú právomoc, v systéme *common law*²¹ nie sú tieto orgány výrazne oddelené. „*Precedens je teda individuálny právny akt, ktorý nadobúda normatívny význam, stáva sa prameňom práva. Je to rozhodnutie, ktorým sa rieši prípad doposiaľ právne neregulovaný, a stáva sa záväzným vzorom pre budúce rozhodovanie prípadov rovnakého druhu na tom istom súde i na súdoch rovnakého a nižšieho stupňa*“.²² Teda nie každé súdne rozhodnutie má povahu precedensu. Všeobecnú záväznosť pritom nenadobúda celé rozhodnutie súdu. Všeobecne záväznou, normatívnou časťou právneho precedensu je len *ratio decidendi* (dôvod rozhodnutia, podstata kauzy). Právnym pravidlom sa stáva na základe princípu *stare decisis* (držať sa rozhodnutí), podľa ktorého rozhodnutie nemôže byť menené bez udania dôvodu s cieľom udržať stabilitu práva a zaistiť právnu istotu. Druhá časť právneho precedensu, ktorá sa vzťahuje len na konkrétne riešený prípad, sa nazýva *obiter dictum* (voľne preložené ako mimochodom povedané). Obsahuje názory súdu, odôvodnenie konkrétneho rozhodnutia, ktoré nie sú záväzné pre riešenia budúcich prípadov. Záväznosť precedensu nie je bezpodmienečná. Ak ho napríklad sudca pre riešenie konkrétneho prípadu neurčí za vhodný, musí uviesť právne rozdiely medzi prípadom a precedensom, a následne môže precedens upraviť. Súdne precedensy sú publikované v oficiálnych alebo súkromných zbierkach. „*V kontinentálnom systéme nemajú súdne rozhodnutia všeobecnú právnu záväznosť. Nie sú prameňom práva. V skutočnosti sa súdy pri rozhodovaní spravujú výsledkami rozhodovacej činnosti - judikátmi najmä najvyšších súdov*“.²³ V praxi sa neraz vyskytuje prípad, ktorý právny predpis nepredpokladal, čiže zo všeobecne poňatého zákona nevyplývala podmienka jeho aplikácie. A tu potom súdy akoby dotvárali právo. Rozhodnutia súdov však nie sú prameňmi práva *de iure*, ale naopak, *de facto*.

²⁰ tzv. *case law*

²¹ V užšom zmysle názov *common law* označuje len právo tvorené súdnymi precedensmi. V najširšom slova zmysle sa tento názov prenáša na celý angloamerický typ právnej kultúry.

²² OTTOVÁ, E. *Základy teórie práva*. 1. vydanie. Brno: Institut ďalšieho vzdelávania, 2002. 179 s. ISBN 80-86629-03-1 s.84.

²³ OTTOVÁ, E. *Základy teórie práva*. 1. vydanie. Brno: Institut ďalšieho vzdelávania, 2002. 179 s. ISBN 80-86629-03-1 s.84.

2.4.4 Normatívne právne zmluvy

Normatívnymi zmluvami nie sú všetky zmluvy. Nie sú nimi zmluvy súkromnoprávne, ktoré predstavujú právnu skutočnosť, zakladajúcu konkrétne práva a povinnosti konkrétnych subjektov. Normatívna zmluva je druhom zmluvy, ktorej ustanovenia majú všeobecnú normatívnu povahu. Obsahuje právne normy ako záväzné pravidlá správania sa, ktoré záväzné regulujú celú skupinu relácií rovnakého druhu a ľubovoľného počtu. Na rozdiel od normatívneho právneho aktu normatívna zmluva nevzniká autoritatívnym rozhodnutím, ale naopak, na základe konsenzu. „Normatívnou zmluvou je teda vzájomný súhlasný prejav vôle viacerých subjektov, ktorý neupravuje konkrétne práva a povinnosti konkrétnych subjektov, ale vo všeobecnej rovine ich určuje druhovo“.²⁴

V súčasnosti, ako píše autori, nemajú normatívne zmluvy vo sfére vnútroštátneho práva vyspelých štátov samostatný význam prameňa práva. Sú skôr výnimočné a ich záväznosť sa odvodzuje od iných prameňov práva, najmä od zákonov. Upravujú najmä pracovné a sociálne otázky. Ako príklad možno uviesť kolektívne zmluvy medzi zamestnávateľmi a zamestnancami, ktorí sú zastúpení odbormi. [2]

Úplne iný význam ako vo vnútroštátnom práve majú normatívne zmluvy v medzinárodnom práve, kde sú základným prameňom práva a nahrádzajú právne obyčaje. Medzinárodné zmluvy nie sú len prameňom medzinárodného práva ale môžu byť aj prameňom vnútroštátneho práva, a to dokonca silnejším ako zákony. [1]

2.5 Právo a sociológia

Pri potrebe informovanosti o práve vystupuje na jednej strane vzťah informácia, ktorá má svoje kvalitatívne vlastnosti, a na druhej strane prijímateľ. To, akým spôsobom prijme a ohodnotí právnu informáciu, je jeho subjektívnou záležitosťou. Táto kapitola je zaradená do tejto práce práve preto, aby som objasnil vzťahy, ktoré nastávajú po a počas získavania informácií o práve. Zaoberám sa teda sociológiou práva vo všeobecnosti, pričom používam literatúru značne neaktuálnu napriek tomu, myslím si, hodnotnú. Upozorňujem na túto skutočnosť hneď na úvod a nerobím tak, aby som odradil, ale práve naopak. Keď zoberiem ohľad na to, ako náročne som literatúru k tejto téme vyhľadával a tú skutočnosť, že

²⁴ OTTOVÁ, E. *Základy teórie práva*. 1.vydanie. Brno: Institut dalšího vzdělávání, 2002. 179 s. ISBN 80-86629-03-1 s. 84 - 85.

používaný zdroj má vyše štyridsať rokov, je naozaj pútavé zistiť názory, ktoré sú podstatné pri uvedomovaní si pôsobnosti práva na každého z nás. Táto téma je v dnešnom zhone opomínaná, a preto by som chcel upozorniť aspoň na najvýraznejšie črty vzťahov právo – dostupnosť – prijatie – občan.

V literatúre sa uvádza, že predmetom skúmania sociológie práva je vzťah konkrétnych prejavov práva a ostatných spoločenských vzťahov, podmienený základnými faktormi ekonomiky ako aj subjektívnym spoločenským vedomím v ich vzájomnom pôsobení. Skúmanie týchto vzťahov predstavuje rozsiahlu problematiku, pretože vzájomné pôsobenie troch oblastí predmetu skúmania sociológie práva (ekonomika, právo, spoločenské vedomie) predstavujú síce vzťahy navzájom úzko späté, napriek tomu v skutočnom alebo predpokladanom pôsobení na právo často odlišné. Preto je potrebné danú problematiku skúmať komplexne. Sociológia práva sa teda takto dotýka celej spoločenskej oblasti skutočnosti práva. [4]

2.5.1 Pôsobenie spoločenských funkcií práva

V spoločnosti, kde právo pôsobí, plní predovšetkým tri základné spoločenské funkcie:

- regulatívnu,
- kontrolnú,
- a funkciu nástroja právnej istoty.

2.5.1.1 Regulatívna funkcia práva

*„Právo tým, že určuje také pravidla chovania ľudí, ktoré sú nutné alebo prípustné z hľadiska platných právnych noriem, vystupuje ako významný mocenský nástroj regulovania spoločenských vzťahov a organizovania života spoločnosti vôbec“.*²⁵ Právo je teda nepochybne mocné, ale keď prepojíam myšlienku na dostupnosť práva, nebolo by asi príjemné ťažko hľadať informácie, nájsť ich a zistiť, že sú neaktuálne alebo nepresné. Práve preto je dôležité presne vedieť to, čo je také mocné, čím sa musíme, mali by sme sa riadiť. Dojčák, P. vo svojom texte píše, že právne normy nevytvárajú bezprostredné spoločenské vzťahy ľudí, ale vplývajú na ne prostredníctvom pôsobenia na konanie ľudí, ktorí sú nositeľmi všetkých spoločenských vzťahov. Hlavná forma pôsobenia na spoločenské vzťahy sa uskutočňuje

²⁵ DOJČÁK, P. *Sociológia práva*. 1. vydanie. Bratislava: Rektorát Univerzity Komenského, 1969. s.94.

prostredníctvom vytvárania právnych vzťahov. Právo je regulujúci činiteľ, ktorý zasahuje prakticky do všetkých oblastí spoločenského života. Tým, že reguluje chovanie a vzájomné vzťahy ľudí, podrobuje ich jednotnej schéme konania. [4]

*„Právo prostredníctvom tohto stanoveného vzoru chovania spojeného s príkazmi a zákazmi, systémom trestov a odmien, disciplinuje a vychováva každého človeka a celú spoločnosť“.*²⁶

2.5.1.2 Právo ako nástroj spoločenskej kontroly

Fakt, že podľa práva sú si konkrétne skupiny rovné a riadia sa rovnakými normami, je určitým stimulom pre jednotlivca patriaceho do danej skupiny. Takisto podnikateľ A aj podnikateľ B, za obdobných podmienok, je regulovaný rovnakými právnymi predpismi. A práve táto skutočnosť, nezvýhodnenie žiadneho z nich, určuje, že výsledok ich podnikania nie je takpovediac ovplyvnený právom. To, čo je právom regulované a ovplyvňuje výsledok ich činnosti, je rovnaké pre oboch. Zachovanie tejto skutočnosti je dôležitým prvkom vo vzťahu rešpektovania práva.

Právo stanovuje normami vymedzené hranice ľudského konania s cieľom zabezpečiť nevyhnutný poriadok v spoločenských vzťahoch. Každé odchýlenie od tohto vzoru správania sa javí ako konflikt s právom a tým aj ako narušenie záujmov spoločnosti. Zisťovanie odchýlok konania ľudí mimo rámec stanoveného predstavuje jednu stránku konkrétnej funkcie práva, ktorú označujeme ako potenciálna kontrola. Táto kontrola z hľadiska formy a obsahu právnych noriem je základným a rozhodujúcim hľadiskom v oblasti aplikácie a realizácie práva. Bez jej uplatňovania si nemôžeme predstaviť realizáciu právnych záruk, sociálnej a právnej istoty postavenia občanov a spoločnosti vôbec. Avšak skutočnú kontrolnú funkciu nemôžeme vyčerpať iba porovnávaním, hodnotením reálneho konania ľudí podľa obsahu právnych noriem ako normatívneho pravidla konania. Píše sa v [4].

2.5.1.3 Právo ako nástroj právnej istoty

„Regulatívna a kontrolná funkcia práva najvýraznejšie charakterizujú mocenský charakter práva. V týchto funkciách sa kladie dôraz na zaangažovanie práva v presadzovaní celospoločenských cieľov a potrieb. Pokiaľ sa toto chápe v jeho skutočnom význame ako zovšeobecňovanie oprávnených individuálnych, miestnych, skupinových atď. záujmov a

²⁶ DOJČÁK, P. *Sociológia práva*. 1.vydanie. Bratislava: Rektorát Univerzity Komenského, 1969. s.94

potrieb, tak dochádza ľahšie k súladu právneho vedomia spoločnosti s právnymi normami a k potrebnej akceptácii práva. Ak sa však individuálne záujmy podriaďujú neodôvodnene celospoločenskému záujmu, ktorému sa pripisuje akási samostatnosť, potom hrozí hypertrofia, precenenie regulatívnej a kontrolnej funkcie práva“.²⁷

Právo má pre každého jedinca špecifickú hodnotu bez ohľadu na to, či s určitou právnou normou súhlasí alebo nie. Právo vnáša istotu do vzťahov, normálnych aj konfliktných životných situácií. Práve táto funkcia práva podporuje súhlas s právom a akceptáciou práva. Jedinec môže mať kritický názor k určitej norme, ale táto kritičnosť je zmiernená vedomím, že táto norma zaväzuje i všetkých ostatných členov spoločnosti. Jednotnosť pravidiel, ktorými sa občania, až na výnimky, musia v štáte podriaďovať a jednotnosť ich prijatia a aplikácie dáva každému istotu, že tak ako on koná v súlade s právom, tak ani ostatní by mali tiež. Právna istota je istotou o tom, že konanie v zhode s právom kompetentné orgány tolerujú. [4]

2.5.2 Proces sprostredkovania informácie o práve

Musíme si uvedomiť, že právo nemôže pôsobiť inak ako prostredníctvom určitého konania ľudí. „*Ak charakterizujeme vzťah medzi zákonodarcom²⁸ a adresátom normy ako vzťah medzi vydaním nariadenia a jeho splnením respektíve nesplnením, tak má mimoriadny význam skúmanie všetkých ciest a spôsobov, ktorými sa sprostredkováva občanom znalosť resp. informácia o práve, právnych normách*“.²⁹ Známa formula – neznalosť zákona neospravedľuje, ktorá je všeobecne platná, nemôže ale viesť k podceňovaniu problematiky sprostredkovania znalosti práva. Právo musí byť natoľko dostupné, aby nedochádzalo k informačnej núdzi za akýchkoľvek podmienok. Predstretý problém, respektíve možnosti odstránenia skutočnosti, ponúkam v praktickej časti tejto práce. V otázke kvality právnych informácií je dôležité to, že na právo kladieme požiadavku maximálnej presnosti a je teda nutné usilovať o to, aby sprostredkujúce cesty, komunikačné kanály, túto presnosť alebo dokonca aj zmysel právnych predpisov neskresľovali. „*Ideálnym zdrojom informácií o práve v jeho skutočnej podobe sú príslušné právne zbierky, ktoré však nie sú predmetom čítania širšej verejnosti, širokých mas*“.²⁸ Občania sa o práve dozvedajú často zo sekundárnych

²⁷ DOJČÁK, P. *Sociológia práva*. 1.vydanie. Bratislava: Rektorát Univerzity Komenského, 1969. s.99.

²⁸ Rozumieme ním každého, kto má právomoc vydávať právne normy.

²⁹ DOJČÁK, P. *Sociológia práva*. 1.vydanie. Bratislava: Rektorát Univerzity Komenského, 1969. s.102 – 103.

zdrojov, náhradnými cestami. Medzi takéto komunikačné kanály zaraďujem rozhodnutia súdov, tlač, televíziu, rozhlas a samozrejme aj sieť internet.

2.5.3 Akceptácia práva

*„Sprostredkovanie znalosti, informácie o práve ešte neznamena prijatie resp. súhlas práva, t.j určitých právnych noriem. Vzťah medzi zákonodarcom a adresátom normy nie je taký priamočiary. Žiadny jednotlivec nežije izolovane, ale patrí k určitej triede, prostrediu alebo skupine, formálnej a neformálnej“.*²⁸ Pokiaľ si každá skupina vytvára vlastný normatívny systém, potom zhoda alebo nezhoda tohto súboru s právom alebo upevňuje, alebo podryva jej akceptáciu. Človek môže konať v súlade alebo v rozpore s právom, bez toho, aby ho poznal. Potom koná pod vplyvom správania sa ostatných v skupine, ku ktorým patrí. Stotožnenie sa s chovaním ostatných členov je tým intenzívnejšie, čím viac je jednotlivec stmelený s prostredím. Toto platí aj naopak, kedy nedostatočný stupeň integrácie podryva pozitívny vplyv spoločnosti. Stupeň akceptácie práva teda ovplyvňuje to, či sa právo dodržiava zo strachu pred sankciou, alebo či pôsobí komplex spoločenských, morálnych, etických a ostatných činiteľov, ktoré podmieňujú konanie v zhode s právom. [4]

2.5.4 Právo a právne vedomie

Spoločenské vzťahy sú ovplyvnené právom a ich normatívny aspekt sa odráža v psychike jedincov patriacich do určitých skupín a spoločnosti ako právne vedomie. *„Právne vedomie spoločnosti predstavuje vo svojom súhrne názory ľudí na právne normy, právne vzťahy, právo a povinnosti občanov, činnosť normotvorných, štátnych a správnych orgánov, teda na všetky konkrétne právne javy, dotýkajúce sa tvorby práva, jeho aplikácie a realizácie. Právne vedomie nie je fixované písomne, formálne ale o jeho požiadavkách a obsahu môžeme hovoriť na základe správania sa konkrétnych jednotlivcov, skupín atď.“*³⁰

Táto skutočnosť nie je presná, pretože medzi chápaním práva a jeho objektivizáciou v konkrétnych činoch je celý rad sprostredkujúcich faktorov. Toto skonštatovanie poukazuje na rozdielnosť právneho vedomia, ktoré je nutným produktom sociálnej diferenciácie. Každá spoločnosť ale usiluje o to, aby sa spravodlivosť stala univerzálnym systémom, avšak psychický charakter právneho vedomia bude s touto snahou v protiklade dovtedy, pokiaľ žijú jednotlivci v odlišných spoločenských podmienkach. Z tejto diferenciácie vyplýva, že človek

³⁰ DOJČÁK, P. *Sociológia práva*. 1.vydanie. Bratislava: Rektorát Univerzity Komenského, 1969. s.104

sa nemôže voľne správať iba podľa svojho právneho vedomia, ale musí brať zreteľ na právne vedomie ostatných.³¹

2.6 Pramene práva Českej republiky

V súčasnosti na území ČR platia ako pramene práva :

- medzinárodná zmluva o pristúpení ČR k Európskej únii a ďalšie pramene európskeho práva,
- zákony a iné normatívne akty orgánov ČR,
- špecificky aj určité nálezy Ústavného súdu a
- medzinárodné zmluvy, ku ktorým je ČR viazaná.

2.6.1 Medzinárodné zmluvy v práve ČR

*„Sdělení ministerstva zahraničních věcí týkající se mezinárodních smluv se vyhlášovala ve sbírce zákonů, ale od r. 2000 se vyhlášují v nově zřízené Sbírce mezinárodních smluv (Sb. m. s)“.*³² Ratifikované medzinárodné zmluvy sa stávajú súčasťou právneho systému ČR a majú prednosť pred zákonom. Ak teda stanoví medzinárodná zmluva niečo iné ako zákon, použijú sa jej ustanovenia. Sú teda prameňom nielen medzinárodného práva, ale odo dňa vyhlásenia sú taktiež prameňom práva ČR.

2.6.2 Normatívne akty orgánov ČR

V Českej republike majú právomoc vydávať normatívne akty tieto orgány :

- parlament, poprípadе senát parlamentu,
- určité orgány predstavujúce výkonnú moc a
- niektoré orgány územných samosprávnych celkov.

V prípade parlamentu ide o zákonodarné akty, tj. zákony vrátane ústavných zákonov, poprípadе zákonné opatrenia senátu. Z nich ústavné zákony sú akty najvyššej právnej sily. Zákonodarné akty sú prvotné, originálne pramene práva. Prijímanie bežných, obyčajných zákonov je však čo do obsahu a rozsahu úpravy ohraničené tým, že ústava môže byť menená

³¹ V tejto súvislosti sa rozlišuje spoločenské právne vedomie od individuálneho právneho vedomia jednotlivcov.

³² BOGUSZAK, J.; ČAPEK, J.; GERLOCH, A. *Teorie práva*. 2.vydanie. Praha: ASPI Publishing, 2004. 438 s. ISBN 80-7357-030-0 s 73.

alebo dopĺňovaná iba ústavným zákonom a že zákony musia byť v súlade s určitými medzinárodnými zmluvami.

Normatívnymi aktmi orgánov výkonnej moci sú napríklad určité rozhodnutia prezidenta republiky vydávané v medziach jeho pôsobnosti stanovenej Ústavou a ďalej akty odvodené od zákonov, tj. nariadenie vlády a právne predpisy ministerstiev a iných správnych úradov. Napokon orgány územných samospráv vydávajú tzv. všeobecne záväzné vyhlášky územných samosprávnych celkov. Niektoré veci sú ústavnoprávnymi normami vyhradené na úpravu výlučne zákonom, takže ani podrobnosti nemôžu byť upravené normatívnymi aktmi nižšej právnej sily. Mylné by ale bolo posudzovať, že vo všetkých prípadoch, kedy ústavnoprávne normy odkazujú na zákon, je vylúčená úprava podrobností nižšími normatívnymi aktmi. Je to tak iba v prípadoch, kedy ústavný zákon úpravu vyhradzuje výslovne iba zákonu.

Informácie o teórii, ktorú som vám priblížil, sú dostupné v knižnej podobe. Väčšina textu je spracovaná z diel pod názvami Teória práva alebo podobných. V ČR považujem za jedny z najkvalitnejších tie, z ktorých som čerpal, odkazujem na ne. [2]

2.7 Pramene práva Slovenskej republiky

Na Slovensku má najvyššiu právnu silu Ústava SR spolu s ústavnými zákonmi. Rovnaký stupeň právnej sily majú aj výsledky celoštátneho referenda. V zmysle Ústavy SR právne záväzné akty Európskych spoločenstiev a Európskej únie majú prednosť pred zákonmi SR. Spolu s určitými medzinárodnými zmluvami možno tieto akty podľa stupňa ich právnej sily či hierarchie ich použitia zaradiť medzi ústavné a obyčajné zákony. Zákony ako výsledok zákonodarnej činnosti Národnej rady SR musia byť v súlade s ústavou SR. Ďalej ústavnými zákonmi, ale aj s uvedenými aktmi Európskych spoločenstiev, Európskej únie a medzinárodnými zmluvami. Právnu silu majú aj medzinárodné zmluvy, na vykonanie ktorých je potrebný zákon alebo súhlas Národnej rady SR. Formálne rovnakú právnu silu ako zákony majú aj výsledky referenda, ktoré bývajú predmetom obyčajného, teda nie ústavného zákona. Podzákonnými aktmi sú u nás akty vlády SR, akty ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy. Na lokálnej úrovni štát stanovuje formu všeobecne záväzných nariadení, a to pre orgány miestnej štátnej správy a pre akty orgánov miestnej samosprávy. Zvláštne miesto v rámci prameňov Slovenského práva majú všeobecné záväzné nariadenia miestnej samosprávy. Aj keď ich názov je v súčasnosti rovnaký ako názvy aktov orgánov miestnej štátnej správy, ako aj aktov samosprávy vo veciach, v ktorých plnia úlohy štátnej

správy, je ich právna povaha odlišná. Aj keď v zmysle územnej pôsobnosti ide o akty lokálnej povahy, sú súčasne právnymi aktmi primárnymi. Vydávajú ich voľbami určené orgány obce, alebo sa o nich rozhoduje prostredníctvom miestneho referenda. K tejto téme doporučujem literatúru [1], a jej neskoršie vydania.

3 Dostupnosť právnych informácií českého podnikateľa

Odražím sa od ústavy ČR, ktorá zakotvuje, že zákonodarnú moc v ČR má dvojkomorový parlament, výkonnú prezident a vláda a súdna moc je zverená nezávislým súdom. Najviac informácií, ku ktorým sa možno slobodne a pohodlne dopracovať, nájdeme, prirodzene, na internete. Podobne je to aj v prípadoch vyššie popísaných inštitúcií, ktorých webové stránky obsahujú obrovské množstvo právnych informácií. Preto by som chcel v nasledujúcom texte venovať pozornosť portálom, ktoré obsahujú informácie o verejnej moci v ČR.

3.1 Poslanecká snemovňa

<http://www.psp.cz>

Stránka poslaneckej snemovne Českej republiky je prehľadná a jednoducho ovládateľná. Je rozčlenená do podkapitol, v ktorých sa možno dopracovať k najrôznejším informáciám. V sekcii s názvom *Poslanci* si môžete prezrieť životopisy súčasných, ale aj v minulých obdobiach pôsobiacich poslancov. Taktiež tu nájdete kontakty na dané osoby prípadne odkazy na ich osobné webové stránky a ďalšie užitočné informácie. Asi najdôležitejšou súčasťou stránky je sekcia *Dokumenty*, kde sú umiestnené zbierky zákonov, ústava ČR, ústavné zákony, listina základných práv a slobôd, Benešove dekréty a iné dôležité dokumenty týkajúce sa práva ČR. Na porovnanie viď [6].

Taktiež sa možno dočítať o priebehu jednania v poslaneckej snemovni o aktualitách pripravovaných poslaneckou snemovňou a stránkou poslaneckej snemovne. Za zmienku stojí aj digitálny depozitár a projekt Spoločná česko-slovenská digitálna knižnica, ktorý bol aj ocenený za mimoriadny počin v rozvoji informačnej spoločnosti v Českej a Slovenskej republike.

3.2 Senát

<http://www.senat.cz>

Senát parlamentu České republiky prostřednictvím svého webového serveru sprístupňuje množstvo právnych informácií pre verejnosť. Tento web je pekne graficky a prehľadne spracovaný. Už na domovskej stránke je zvýraznené predsedom senátu, že aspoň takouto cestou je dobré získavať informácie o práci hornej parlamentnej komory. Vrchná lišta je rozdelená na päť odkazov, z ktorých najvýznamnejší je práve ten stredný, *Dokumenty a legislatíva*. V tomto odkaze sa môžeme dopracovať k senátnym tlačovinám a v naviazanosti na ne aj na priebeh o ich hlasovaní. Tieto informácie dávajú možnosť všetkým obyvateľom zistiť, či a ako poslanci a senátori hlasovali o konkrétnom zákone atď. Záznamy o hlasovaní nájdeme aj pod samostatným odkazom v tejto časti stránky. Na tomto mieste je možné dohľadať podľa obdobia a čísla schôdze aj všetky výsledky hlasovaní spolu so stenoprotokolom o priebehu schôdze.

The image shows a web form titled "Parametry vyhledávání" (Search parameters). It contains several input fields and dropdown menus for filtering search results. The fields are: "Výběr období:" (Period selection) with a dropdown menu showing "Sedmé funkční období 2008-2010"; "Číslo schůze:" (Session number) with a dropdown menu showing "Všechny" (All); "Krátký text:" (Short text) with a text input field; "Číslo hlasování:" (Voting number) with a text input field; and "Název hlasování:" (Voting name) with a larger text input field.

Obrázok: 1-3. kap. Parametre vyhľadávania v záznamoch o hlasovaní.

Zdroj: http://senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/hlas?ke_dni=04.05.2010&O=7

V ďalšej časti je možné nahliadnuť do základných dokumentov senátu ČR, medzi ktoré boli zaradené Ústava ČR, Rokovací poriadok, Volebný zákon, Zákon č.236/1995 Sb. o platoch a ďalších náležitostiach súvisiacich s výkonom štátnej moci.

Ostatné štyri odkazy v hlavnej ponuke poukazujú na činnosť a skladbu senátu a taktiež informujú o sídle, kontaktoch, histórii a podávajú tak kompletne informácie o hornej komore parlamentu.

3.3 Vláda a ministerství

<http://www.vlada.cz>

Stránka Vlády české republiky je podľa môjho názoru síce moderne spracovaná, ale nie až tak prehľadne, akoby som požadoval. Najväčší problém mám asi s množstvom odkazov na úvodnej stránke, a to častokrát slabo graficky oddelenými od ostatného textu. Čo sa však týka pohodlnosti v získavaní právnych informácií pre klasicky vzdelaného človeka v oblasti informačných technológií, je stránka vlády ČR na tom veľmi dobre. Zaujalo ma najmä uverejňovanie videí z vystupovania členov vlády ako aj zvukové záznamy v sekcii *Komentáre*. Po preštudovaní skladby stránky sa dopravujete k pravej hornej časti úvodnej stránky, kde síce nevýrazne, ale predsa sú hlavné pododkazy na kompletný obsah tohto webového portálu. Tu sa zoznámite s členmi vlády, ich prácou v ČR aj v rámci EÚ, s orgánmi vlády a takisto s Úradom vlády. V každej predchádzajúcej sekcii je podrobne opísané, čo daná vec, inštitúcia znamená a v nadväznosti na to sú ponúkané ďalšie odkazy na danú súvisiacu problematiku.

3.3.1 Ministerstvo spravodlivosti

<http://www.justice.cz>

Oficiálny server českého súdnictva nám prostredníctvom svojej internetovej stránky sprostredkováva množstvo ďalších informácií z oblasti práva, čím sprístupňuje pre verejnosť informácie ľahkou a pohodlnou formou. Hlavná lišta na úvodnej stránke nám ponúka osem oblastí informačného záujmu z oblastí spadajúcich pod Ministerstvo spravodlivosti. Tri odkazy z daných okruhov priamo odkazujú na vlastné weby s vlastnou grafickou úpravou.

Prvou takouto je Inštitút pre kriminológiu a sociálnu prevenciu, čo je teoretické, analytické a výskumné pracovisko medziodborového zamerania. Činnosť inštitútu je zameraná na vytváranie, udržiavanie a aktualizáciu informačnej základne o stave a vývoji kriminality, sociálnych javoch a trestnej politiky v ČR. Na stránke inštitútu v samostatnej sekcii nazvanej *Odkazy* je možné nájsť mnoho prehľadne abecedne zoradených užitočných odkazov z oblasti českého práva. Takisto, čo je, myslím si, samozrejmosťou, sa dočítate o činnosti a aktualitách inštitútu ako aj o inštitúte samotnom. Asi jednou z najdôležitejších sekcií stránky je odkaz na publikácie, kde sú pre odbornú verejnosť sprístupnené štúdie inštitútu ako aj preklady zahraničných právnych noriem.

Druhou zo samostatne spracovaných stránok je web probačnej a mediačnej služby ČR. Probačná a mediačná služba usiluje o sprostredkovanie účinného a spoločensky prospešného riešenia konfliktov spojených s trestnou činnosťou a súčasne organizuje a zaisťuje efektívne a dôstojné výkony alternatívnych trestov.³³ Stránka probačnej a mediačnej služby ponúka všetky informácie o danej problematike v jednoduchej a prehľadnej forme.

Treťou zo spomínaných samostatne spracovaných webových stránok umiestnených na portáli Ministerstva spravodlivosti je Väzenská služba Českej republiky. Pomocou obrázkov, fotografií jednoducho odkazuje na rôzne informácie spadajúce do jej pôsobnosti, čo hodnotím kladne. V ľavej časti stránky je umiestnená hlavná lišta návrhov, v ktorej sú všetky potrebné právne a ostatné informácie rozdelené do väčšieho počtu odkazov.

Ešte dodáme niekoľko faktov k portálu Ministerstva spravodlivosti a k spomínaným piatim odkazom. Na nich sa je možné dopracovať k informáciám o pôsobnosti, činnosti, k aktualitám a ku kontaktom na súdy v Českej republike, Štátne zastupiteľstvo, Register trestov, Justičnú akadémiu a samotné Ministerstvo spravodlivosti. Ďalšou dôležitou súčasťou webu je odkaz na obchodný, respektíve insolventný register, s možnosťou jednoduchého vyhľadávania podľa názvu subjektu alebo konkrétnej osoby.

The image shows two side-by-side search interfaces. The left one is for the 'Obchodní rejstřík' (Commercial Register) and the right one is for the 'Insolvenční rejstřík' (Insolvent Register). Both have a green header bar with the register name. Below the header, there is a search section. It starts with a 'Hledat' (Search) label, followed by a dropdown menu. Below the dropdown is a text input field with the placeholder 'Zadejte obchodní firmu, název'. At the bottom of the search section, there is a green button labeled 'hledej' and a blue link labeled 'Pokročilé hledání'.

Obrázok: 2-3. kap. Vyhľadanie v obchodnom a insolventnom registri.

Zdroj: <http://portal.justice.cz/justice2/uvod/uvod.aspx>

To nám poskytuje možnosť nahliadnuť do príslušných listín všetkých firiem vedených v obchodnom, poprípadе insolventnom registri. Treba však brať do úvahy, že aj samotná stránka upozorňuje na to, že všetky uverejnené informácie boli vytvorené z dát získaných zo siete Internet, čo podmieňuje len ich informatívny charakter.

³³ Mediácia znamená mimosúdne riešenie konfliktov

3.3.2 Ministerstvo vnútra

<http://www.mvcr.cz>

Stránka Ministerstva vnútra ČR je akýmsi moderným úradom, veď na to sama na úvodnej strane upozorňuje. Je príjemne graficky a hlavne prehľadne a jednoducho spracovaná, čo spríjemňuje pobyt a priam nabáda na vytrvanie na nej. Toto nabádanie ešte umocňuje tá skutočnosť, že ak potrebujete alebo prosto chcete navštíviť stránky polície, hasičstva ČR, tak je jednoduchá možnosť priamym odkazom v pravej časti stránky, po ktorých prezretí zistíte, že grafická úprava týchto troch portálov je rovnaká. Keby som mal opisovať ideálne informačné prostredie pre potreby získavania právnych informácií, dost' by som sa približoval svojimi požiadavkami portálu Ministerstva vnútra ČR. Škoda len, že weby, ktoré opisujem, nie sú prepojené všetky navzájom a takto rovnako vizuálne vyhotovené. Teraz však už niečo z reality, z funkcií stránky ministerstva. Zo širokého spektra možností získať informácie poukážem na odkaz *Legislatíva* na hlavnom paneli, kde Ministerstvo vnútra zverejňuje Zbierky zákonov a Zbierky medzinárodných zmlúv v súlade s § 12 zákona 309/1999 Sb., o Zbierke zákonov a o Zbierke medzinárodných zmlúv. Aktuálne sú zverejňované všetky novo vydávané časti Zbierky. V júli 2005 boli doplnené na webovom serveri Ministerstva vnútra všetky časti Zbierky vydané v predchádzajúcich rokoch. Tým Ministerstvo vnútra naplnilo ustanovenie uvedeného zákona. Nakoniec spomeniem aj pododkaz - *Úřední deska*, kde sa vyvesujú verejné vyhlášky.

3.3.3 Ministerstvo financií

<http://www.mfcr.cz>

Pri opisovaní webového portálu Ministerstva financií ČR sa musím pozastaviť pri jeho podobe. Je síce moderne vyhotovený, ale myslím si, že na úkor prehľadnosti a jednoduchosť pre užívateľov. Dost' neprehľadne pôsobia najmä dva pod sebou umiestnené vrchné navigačné panely skombinované so spodným panelom, ktorý variuje odkazy z predošlých dvoch vrchných. Pre mňa je tiež dost' veľkým sklamaním nefunkčný odkaz na dokumenty a manuály, ktorý je umiestnený v spodnej časti stránky. Takisto nie som spokojný s množstvom odkazov v príslušných hlavných sekciách, ktoré sa často opakujú po prekliknutí v hlavnej ponuke. Najdôležitejšou časťou portálu Ministerstva financií pre potreby tejto práce je nesporne odkaz na legislatívu, kde možno vyhľadať zákony, vyhlášky, nariadenia vlády, návrhy zákonov a iné predpisy súvisiace s činnosťou a pôsobnosťou Ministerstva financií ČR.

3.3.4 Ministerstvo priemyslu a obchodu

<http://www.mpo.cz>

Stránka Ministerstva priemyslu a obchodu ČR je jednou z najdôležitejších pre podnikateľov, ktorí chcú dohľadať právne informácie v sieti internet. Je prehľadne a graficky slušne spracovaná, čo dodáva optimizmus pri jej prezeraní. Hlavná lišta je na úvodnej stránke dokonca dvakrát umiestnená, horizontálne aj vertikálne, čo nesporne uľahčuje pohyb po stránke. Stránka je plná zákonov, návrhov, predpisov a vyhlášok. V každej kategórii na hlavnom paneli je možné otvoriť odkaz na legislatívu s plným znením uvedených dokumentov. Za najhodnotnejšiu časť považujem tú s názvom Poradca pre podnikateľov v sekcii *Náš typ* na úvodnej stránke Ministerstva priemyslu a obchodu. Tam je prehľadne spracovaná elektronická príručka s piatimi obsahovým bodmi, cez ktoré sa ľahko dopátrame k potrebným informáciám. Skutočne, tak ako to má v názve, je to dobrý radca nielen pre začínajúcich. V pravej polovici úvodnej stránky sa tiež nachádzajú odkazy na iné inštitúcie a weby.

Jedným z odkazov je aj ten na register živnostenského podnikania, ktorý spravuje samotné Ministerstvo priemyslu a obchodu. Tu poľahky cez vyhľadávanie podľa osoby alebo subjektu zistíme výpisy zo živnostenského registra všetkých tam zapísaných podnikateľov. Pripomínam ešte, že obchodný register, teda jeho internetová podoba, je umiestnená na stránkach Ministerstva spravodlivosti ČR.

Vyhledání podnikatelského subjektu

Hledat podle: ☒ subjektu ☐ osoby

Údaje subjektu

Identifikační číslo:

Podnikatel: ☐ začínající na...

Adresa

Okres:

Obec:

Část obce:

Ulice:

Č. orientační: (znak)

Číslo domovní:

Omezení platnosti: ☒ pouze platné ☐ platné i neplatné

Obrázok: 3-3. kap. Možnosti vyhľadávania v živnostenskom registri ČR.

Zdroj: http://www.rzp.cz/cgi-bin/aps_cacheWEB.sh?VSS_SERV=ZVWSBJFND

3.3.5 Ministerstvo zahraničných vecí

<http://www.mzv.cz>

Ministerstvo zahraničných vecí vzniklo z pôvodného Ministerstva medzinárodných vzťahov. Má stanovenú pôsobnosť v § 6 zákona č. 2/1969 Sb. o zriadení ministerstiev a iných ústredných orgánov štátnej správy ČR. O tejto pôsobnosti ako aj o samotnom ministerstve, kontaktoch, aktualitách a mnohých iných informáciách sa dočítame práve na ich webovej stránke. Toto ministerstvo prevádzkuje aj server Euroskop (<http://www.euroskop.cz>), ktorý ponúka ako jednu zo svojich oblastí právo Európskeho spoločenstva, kde sa dozvieme o štruktúre práva ES, jeho obsahu a aplikácii na krajiny ES. [6]

Najzaujímavejšou sekciou pre potreby tejto práce je nesporne tá s názvom *Monitoring legislatívy EU*, kde sa možno oboznámiť s dokumentmi EÚ, ktoré sú späté s právom Českej republiky. Taktiež je nutné zdôrazniť význam odkazu umiestneného úplne vľavo dole na hlavnej stránke Euroskopu. Cez odkaz Ďalší zdroje o EU sa dostaneme na významné stránky s tematikou EÚ. Na stránke sa nachádza aj sekcia *Euro knižnice*, kde sú zaradené tituly s tematikou blízkou Európskej únii spolu s ich anotáciou.

3.4 Najvyšší súd

<http://www.nsoud.cz>

Súdnu moc v Česku vykonávajú v mene republiky nezávislé súdy. Súdy sú ustanovené na to, aby zákonom stanoveným spôsobom poskytovali ochranu právam. Sústavu súdov tvorí Najvyšší súd, Najvyšší správny súd, Vrchný súd, krajské a okresné súdy podľa čl. 91 Ústavy ČR. Vrcholným orgánom spomedzi vyššie uvedených je práve Najvyšší súd Českej republiky so sídlom v Brne. Viď napr. [6]

Na jeho internetovej stránke sa nachádzajú kvalitné informácie a dokumenty týkajúce sa práva a považujem za vhodné venovať im priestor. Za dôležitú sekciu možno označiť najmä tú s názvom *Dokumenty*. V nej sú po okruhoch rozdelené odkazy na najdôležitejšie predpisy. Po otvorení náš portál Najvyššieho súdu presmeruje na portál Verejnej správy Českej republiky, ktorý v práci neopomeniem a zároveň naň odkazujem.

Na stránke tohto súdu sú pomocou jednoduchých vyhľadávacích kritérií dostupné stanoviská súdu, priebehy súdnych konaní a samotné rozhodnutia súdu. Tieto dokumenty sú význačným zdrojom práva, a preto ich neopomínam ani v mojej práci. V sekcii priebeh

riadenia – infosúd je navyše možné vyhľadávať záznamy o priebehoch konaní všetkých súdov v ČR. K ilustrácii pridávam obrázok a upozorňujem, že od 26.4.2010 je v skúšobnej prevádzke nová stránka Najvyššieho súdu ČR.

Obrázok: 4-3. kap. Možnosti vyhľadávania informácií o súdnych konaniach súdov v ČR.

Zdroj: <http://www.nsoud.cz/infosoud.htm>

3.5 Najvyšší správní soud ČR

<http://www.nssoud.cz>

Najvyšší správní soud sídli v Brně. Je vrcholným soudným orgánom vo veciach patriacich do právomoci súdov v správnom súdnictve.

Stránka Najvyššieho správneho súdu je síce nedobre ukotvená v ľavom okraji stránky ale z obsahového hľadiska je bohatá na právne informácie. Okrem všeobecných informácií o súde, sudcoch, histórii apod. sprístupňuje priame odkazy na obrovské množstvo inštitúcií, ktoré sa zaoberajú právnou vedou či už v ČR alebo aj vo svete. Najvýznamnejšími sekciami portálu sú nepochybne tie, ktoré sprístupňujú aplikácie podávajúce informácie o súdnom konaní, rozhodnutiach či stanovysiek súdu. Stránka sprístupňuje úradnú dosku. „Na úřední desce soud vyhláshuje rozsudky vyvěšením zkráceného písemného vyhotovení bez odůvodnění po dobu 14 dnů“.³⁴ V ďalšom odkaze informuje o budúcich konaniach súdu v

³⁴ Internetové stránky Nejvyšší správní soud ČR. Dostupné z <http://www.nssoud.cz/main.aspx?cls=ZkraceneZneniList&menuactive=;ml105;ml112;ml113;ml114;ml115;ml116;ml120;ml105;ml112;ml113;ml114;ml115;ml116;ml117;ml140;ml119;ml138;ml121;ml122;ml139;ml134;ml128;ml119;ml118;#null>. [cit. 27.4.2010]

skrátenom výpise. Vo všetkých spomínaných aplikáciách sa pomocou vyhľadávania vyobrazuje aj ostatné zápisy. Tie možno dohľadať pomocou fulltextového parametru, dátumu konania a spisovej značky.

3.6 Ústavný súd ČR

<http://www.concourt.cz>

Ústavný súd je súdnym orgánom ochrany ústavnosti, ktorého postavenie a kompetencie sú zakotvené priamo v Ústave Českej republiky. Sídлом Ústavného súdu je mesto Brno. Na graficky príťažlivo spracovanej stránke, aj keď monotónne farebne spracovanej, ponúka Ústavný súd ČR dôležité informácie z oblasti právnej vedy. Starý web Ústavného súdu (<http://www.usoud.cz>) bol obdobný ako ten Najvyššieho správneho súdu popisovaného vyššie. Základné informácie o súde, aktualitách, sudcoch súdu, programe jednania apod. si možno prezrieť pomocou ľavého navigačného panelu.

Najvýznačnejším prvkom stránky je nepochybne štvorcový odkaz s názvom *NALUS*, ktorý sa nachádza v pravej časti a slúži na vyhľadávanie v rozhodnutiach, nálezoch tohto súdu. Tu sa môžeme dopracovať k požadovanému výpisu pomocou mnohých vyhľadávacích kritérií.

3.7 Portál verejnej správy Českej republiky

<http://www.portal.gov.cz>

Popisovaná stránka je spravovaná Ministerstvom vnútra Českej republiky a informácie na nej sú poskytované v súlade so zákonom č. 106/1999 Sb., o slobodnom prístupe k informáciám. Snahou portálu je spohodlniť prístup k informáciám cestou, na akú upútava v hornej časti úvodnej stránky na *Úřad přes internet*. Čo je však podstatné pre potreby tejto práce na stránke je zverejnená sekcia *Zákony*. Tá pomocou štyroch atribútov vyhľadávania zobrazuje príslušné právne predpisy ČR. Jedným z možných atribútov je aj fulltextové vyhľadávanie čo jednoznačne napomáha takpovediac laikovi nájsť predpis, ktorý práve vyžaduje.

Vyhledávání v předpisech ze Sbírky zákonů

Číslo předpisu

Částka sbírky

Název předpisu

V textu (fulltext)

Vyhledat Nové hledání ?

Doporučení pro tvorbu aktivních odkazů na předpisy

Obrázok: 5-3. kap. Vyhľadavacie parametre v zbierke zákonov.

Zdroj: http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/6966/_s.155/699/place

Po vyhl'adaní sa zobrazuje ponuka nájdených predpisov s možnosťou stiahnutia dokumentu v textovom formáte. Takisto možnosť zobrazenia informácií, ako sú deň schválenia a účinnosti predpisu. Po neúspešnom vyhľadávaní, teda ak boli vstupné kritéria nedostatočné alebo nerozpoznané serverom stránka upozorňuje, že v sekcii nájdeme iba aktuálne a platné predpisy. Teda, že nami hľadaný predpis bol pravdepodobne zrušený, alebo ešte nenadobudol účinnosť. Ostatné tri atribúty vyhľadávania sú zamerané priamo na názov, číslo, časť dokumentu, ktorý požadujeme vyhľadať.

Portál verejnej správy ďalej zverejňuje svoje dvojtyždenné spravodajstvo skrz odkaz na on-line noviny, tým by som ukončil putovanie po stránkach verejnej správy ČR a prešiel na nasledujúce informácie.

3.8 *Jiné právo*

<http://jinepravo.blogspot.com>

Blog³⁵ *Jiné právo* sa od jeho založenia v októbri 2006 stal fenoménom českého právnického sveta, teda prinajmenšom pre tú časť právnickej populácie, ktorá rada využíva

³⁵ Názov blog vznikol z anglického web – sieť a log – zápisník. Blog je voľne prístupné rozhranie v celosvetovej počítačovej sieti, v ktorom môže každý uverejňovať svoje myšlienky, postrehy, fotografie apod. Prístup je spravidla bezplatný, kritériom úspechu je schopnosť pritaiahnuť a udržať čitateľov. Dostupné z [5].

toto internetové diskusné fórum. Na danom fóre prispievajú svojimi článkami významný učenici. *Jiné právo* je predovšetkým únikom zo sveta každodenného právnického života v škole, na súde alebo v advokátskej kancelárii.

3.9 Zdroje prameňov práva ČR mimo siet' internet

O práve, právnych skutočnostiach sa častokrát dozvedáme prostredníctvom médií a ani si to neuvedomujeme. Koľkokrát sa stalo, že sme si kúpili noviny alebo počúvali rozhlas a práve tam sme sa dozvedeli pre nás potrebnú informáciu z oblasti právnej vedy alebo na ňu previazanú skutočnosť. Ako príklad by som mohol uviesť modelovú situáciu pri vyplňaní daňových priznaní. S blížiacim sa dátumom podania daňového priznania sa v televíziách, rozhlasoch a aj v tlači množia informácie o postupe vyplňania tlačív, častých chybách pri vypisovaní atď.. Tak sa stáva, že poplatník využíva poskytnuté predlohy napríklad z tlače na správne vyplnenie reálneho priznania. Situácií sa dá vymyslieť mnoho, avšak táto bola len na ilustráciu, akú dôležitú rolu môže zohrávať napríklad právne nakladateľstvo, vydavateľstvo. O niektorých sa teda chcem zmieniť aj v mojej práci.

3.9.1 Právne nakladateľstvá

Ako prvé spomeniem nakladateľstvo Borgis a.s., ktoré vydáva denník Právo. Noviny sú všeobecne prijímané občanmi ako zdroj informácií a medzi ne patria aj informácie právne. Denník Právo je podľa dostupných informácií ľavicovo orientovaný denník. Jeho šéfredaktorom je pán Zdeněk Porybný, ktorý je aj väčšinovým vlastníkom firmy.

Ďalším nakladateľstvom, ktoré by som rád priblížil, je Nakladateľstvo C. H. Beck, ktoré ponúka kompletný program odborných publikácií zameraných na všetky odbory práva, a aj kľúčové diela z oblasti ekonómie. Od roku 2002 je doplnená ponuka nakladateľstva o moderný právny informačný systém, ktorý sa vyvinul až do dnešnej podoby - systém Beck-online. Beck-online je právnym informačným systémom, ktorý svojim užívateľom sprístupňuje denne aktualizované právne predpisy, oficiálnu judikatúru najvyšších súdov ČR a veľké množstvo literatúry nakladateľstva C. H. Beck, ktorá je s legislatívou previazaná. Produkty, ktoré sú ponúkané pre verejnosť, sú rozdelené do kategórií podľa požiadaviek a nárokov užívateľa a ohodnotené určitou finančnou čiastkou. „*Pořizovací cena je jedním z hlavních rozhodovacích momentů při nákupu právních systémů. Cena 9990 Kč za Beck-online*

Basic bez nutnosti platit jakékoli licenční poplatky činí z databáze bezkonkurenčně nejvýhodnější systém na trhu, při srovnání vynaložených prostředků a nabízeného obsahu“.³⁶

Systém Beck-online nie je v pravom slova zmysle zdroj mimo sieť internet, pretože prostredníctvom nej pracuje. Do tejto kapitoly ho zaradujem v súvislosti s naviazanosťou na nakladateľstvo C. H. Beck a kvôli skutočnosti, že je plateným prameňom práva.

Vydavateľstvo a nakladateľstvo Aleš Čeňek pôsobí na trhu odbornej literatúry od roku 1996. Vydáva publikácie z oblasti práva, ekonómie filozofie, psychológie, politológie atd.. Vydavateľstvo ponúka vo svojich kníhkupectvách odbornú literatúru a skriptá viac ako štyridsiatic renomovaných vydavateľstiev. [15]

Auditorium je nakladateľstvo akademického typu, zamerané na vydávanie odbornej literatúry z odboru práva a ďalších humanitných vied. Prioritou nakladateľstva je podpora kvalitných autorov a projektov. Cieľom nakladateľstva je sprostredkovať odbornej verejnosti a nakoniec aj ďalším záujemcom o humanitné odbory dostupnú kvalitnú literatúru zo všetkých odborov práva Nakladateľstvo Auditorium v rámci svojej činnosti nielen vydáva autorské texty, ale tiež iniciuje a organizuje projekty, ktoré smerujú k vytvoreniu publikácií na témy, ktorých spracovanie je pre rozličné obory humanitných vied významné a prínosné. [16]

Právny informačný systém CODEXIS obsahuje legislatívu Českej republiky, Európskej Únie, judikatúru Českej republiky, Európskeho súdneho dvora a literatúru. Je určený odborníkom ale aj ostatným, ktorý sa pri výkone svojho povolania stretávajú s právnou problematikou. Tento produkt vyvíja, vyrába a distribuuje softwarová spoločnosť ATLAS consulting spol. s r. o. Produkt Codexis sa stal najobsiahlejším právnym informačným systémom v Českej republike.

Akciová spoločnosť MORAVIAPRESS je výhradným distribútorom Zbierky zákonov ČR. Oddelenie distribúcie Zbierky zákonov ČR zaistuje vedenie adresára predplatiteľov a distribúciu jednotlivých novo vydaných častí Zbierky zákonov, ich ročníkov a to aj v tlačenej aj v elektronickej podobe. Jednotlivé zbierky zákonov za celý rok sú finančne náročné a nepraktické z pohľadu skladovania, a preto im väčšiu pozornosť v tejto práci nevenujem.

³⁶ Internetové stránky Beck-online. Dostupné z <http://www.beck-online.cz/o-beck-online/>. [cit. 28.4.2010]

4 Dostupnosť právnych informácií slovenského podnikateľa

Tak, ako to bolo v prípade popisu dostupnosti právnych informácií pre českého podnikateľa a občana vôbec, aj tento oddiel zameraný na Slovensko začnem opisovaním internetových portálov. Vo všeobecnosti musím opäť poznamenať, že internet ako nástroj je v súčasnosti najpohodlnejším a najdostupnejším médiom a skrz neho je zrejme najväčšia možnosť dopracovať sa k právnym informáciám.

4.1 Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky

<http://www.justice.gov.sk>

Ministerstvo spravodlivosti SR prostredníctvom svojej webovej stránky ponúka obrovské množstvo právnych a inak naviazaných informácií na pôsobnosť daného ministerstva. Odkazuje priamymi odkazmi na portál právnych predpisov, obchodný register, centrum právnej pomoci a iné inštitúcie, na ktorých sa čo-to dozvieme o práve podľa našich požiadaviek. Sprostredkováva dokumenty a smernice o svojej pôsobnosti a organizácii a iné užitočné informácie. A aj preto si táto stránka zaslúži pozornosť v tejto práci. O spomínaných inštitúciách a ich portáloch bude v nasledujúcom texte písané, a preto na tomto mieste odkazujem naň.

4.2 Jednotný automatizovaný systém právnych informácií

<http://www.jaspi.justice.gov.sk>

Systém JASPI je automatizovaný systém právnych informácií, ktorý spravuje Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky. Informácie sú určené aj pre verejnosť (ale len do určitej miery, pretože nie všetky informácie sú verejnosti dostupné, aby nedošlo k ich zneužitiu), aby sa občanom zvýšilo ich právne povedomie a informovanosť. Samozrejme, veľká časť je určená odbornej verejnosti advokátom, prokurátorom, právnikom, ktorí sa dostanú do určitých sekcií pomocou svojich osobných hesiel. Za správnosť zákonov v právnom systéme v elektronickej podobe zodpovedá Ministerstvo spravodlivosti SR, ktoré zaručuje ich nepretržitú presnú formuláciu. Ministerstvu spravodlivosti to vyplýva z § 10 zák.

č. 1/1993 Z.z. o Zbierke zákonov SR v znení neskorších predpisov, podľa ktorého vydávanie Zbierky zákonov patrí do pôsobnosti Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky.

4.2.1 Obsah JASPI

Moduly sprístupnené pre verejnosť obsahujú všeobecne záväzné právne predpisy, novelizované znenia zákonov, vyhlášok a vládnych nariadení, súdne rozhodnutia a stanoviská súdov publikovaných v Zbierke súdnych rozhodnutí Najvyššieho súdu SR, súdne rozhodnutia, stanoviská a nálezy Ústavného súdu SR a vybrané súdne rozhodnutia krajských a okresných súdov, údaje o znalcoch, tlmočníkoch a prekladateľoch. [18]

V JASPI môžeme nájsť nasledovné:

- Predpisy
- Judikatúru
- Ústavné zákony
- Zákony
- Vyhlášky
- Rozhodnutia³⁷
- Zmluvy
- Uznesenia NR SR
- Úplné znenia právnych predpisov oficiálne vyhlásených v Z.z. SR.
- Právo ES/EU a ďalšie

4.2.2 Účel JASPI

Vytváranie a zavádzanie systému JASPI, v súlade so stratégiou informatizácie spoločnosti v Slovenskej republike, je súčasťou prioritných úloh vlády SR. Informácie z tohto informačného systému sú od februára roku 2002 prostredníctvom verejnej siete Internet sprístupňované bezplatne aj pre verejnosť. Bezplatný prístup k právnym informáciám významne podporí výkon štátnej správy v oblasti riadenia, rozhodovania a kontroly a súčasne zvýši právne povedomie občanov Slovenskej republiky. [18]

³⁷ Rozhodnutia Ústavného súdu SR o nesúlade s právnymi predpismi vydanými v Zbierke zákonov, Prezidenta republiky o rozpustení NR SR, o vyhlásení referenda, o udelení amnestie a o vyhlásení vojnového alebo výnimočného stavu, a ďalšie.

4.2.3 História JASPI

V roku 1995 bolo Ministerstvo spravodlivosti v spolupráci s Úradom vlády SR poverené vládou SR vybudovať právny informačný systém JASPI pre štátne organizácie. Po schválení návrhu Ministerstvo spravodlivosti SR pristúpilo k riešeniu úlohy, ktorá bola realizovaná po etapách, ktoré sú zdokumentované v správach o plnení opatrení, postupe prác a v návrhoch zavedenia JASPI pre štátne orgány Slovenskej republiky. Po februári 2002 sa informácie z JASPI stali prostredníctvom verejnej siete internet bezplatnými pre verejnosť.[18]

4.2.4 Vyhľadávanie v JASPI

V JASPI je možné vyhľadávať pomocou rôznych kritérií. Vyhľadávanie je možné aj pomocou modernej fulltextovej technológie na základe dotazovacieho jazyka. A v rozšírenej verzii systému je možné vyhľadávať aj pomocou zabudovaného synonymického slovníka.

Konkrétne prípady vyhľadávania predpisov pomocou atribútov:

- hľadaný text
- predpis č.
- názov predpisu
- autor
- typ predpisu
- paragraf/článok
- oddiel
- dátum právoplatnosti
- účinnosť od, do
- platný k dátumu, a iné, sú súčasťou príloh číslo 1. -7.

4.3 Portál právnych predpisov

<https://lt.justice.gov.sk>

Portál právnych predpisov je internetovým portálom a tvorí súčasť Jednotného informačného systému na sledovanie legislatívneho procesu, ktorého správcom a prevádzkovateľom je Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky. Uvedený informačný systém bol vytvorený v rámci projektu Ministerstva spravodlivosti Legislatívny tok. Cieľom

vytvorenia Jednotného informačného systému na sledovanie legislatívneho procesu je zjednotiť legislatívny proces v Slovenskej republike a zabezpečiť jednoduchšiu orientáciu a vyhľadávanie v legislatívnych materiáloch. Cieľom projektu Legislatívny tok je vytvoriť elektronickú Zbierku zákonov Slovenskej republiky, čomu predchádza zjednotenie legislatívneho procesu na Slovensku v podobe Jednotného informačného systému na sledovanie legislatívneho procesu. Portál právnych predpisov spolu so svojou procesnou logikou zachytáva priebeh legislatívneho procesu. Portál právnych predpisov slúži na sledovanie, archiváciu a vyhľadávanie materiálov legislatívnej a nelegislatívnej povahy počas legislatívneho procesu. Súčasťou Portálu právnych predpisov je aj aplikačná logika, ktorú tvoria pravidlá procesov v legislatívnom toku. Systém ponúka prehľadné vyhľadávanie dokumentov v rôznych fázach legislatívneho procesu podľa používateľom zvolených kritérií. Základnou funkciou portálu je informačná funkcia v podobe prehľadného zachytenia priebehu legislatívneho procesu. Portál súčasne poskytuje oprávneným orgánom verejnej moci aktívny prístup k legislatívnemu procesu. Registrovaní používatelia reprezentujúci ako laickú, tak aj odbornú verejnosť majú možnosť aktívne sa zapojiť do legislatívneho procesu. [19]

4.4 *Ústavný súd Slovenskej republiky*

<http://www.concourt.sk>

Stránka Ústavného súdu SR³⁸ je jednoduchá a okrem informácií o aktivitách súdu, reakciách na médiá ponúka aj vyhľadávanie v rozhodnutiach tohto súdu, čím sprístupňuje výsledky konaní pre verejnosť. Tie sprostredkováva aj v podobe ucelených zbierok nálezov Ústavného súdu v samostatnom odkaze. Vyhľadávacích kritérií je dostatok a sú vyobrazené v nasledujúcom obrázku.

³⁸Ústavný súd Slovenskej republiky bol zriadený Ústavou Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti. Právomoci a kompetencie upravuje čl. 124 až 140 Ústavy Slovenskej republiky, podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanovuje zákon č. 38/1993 Z. z. v znení neskorších predpisov.

Vyhľadavanie v rozhodnutiach Ústavného súdu Slovenskej republiky

(1993 - 2010)

spisová značka senátu a pléna :			
navrhovateľ:	*		
dátum rozhodnutia :	od	1.1.1993	do 3.5.2010
vecný register :	*		
konanie podľa :	*		
dotknuté ustanovenia Ústavy Slovenskej republiky a medzinárodných dohovorov			
dokument :	*		
článok :	odsek :	písmeno :	porušené bolo ☐
hľadať v textoch rozhodnutí :			
Ako hľadať?		zmazať	vyhľadať

© Ústavný súd SR 2010

Obrázok: 6-4. kap. Príklady vyhľadávania v rozhodnutiach Ústavného súdu SR.

Zdroj: http://www.concourt.sk/search.do?id_submenu=c

4.5 Najvyšší súd Slovenskej republiky

<http://nssr.blox.sk>³⁹

Tak ako stránka Ústavného súdu aj táto ponúka informácie o svojej činnosti, organizácii, aktivitách. Čo je však dôležité, taktiež obsahuje funkciu vyhľadávania v rozhodnutiach najvyššieho súdu. Táto možnosť nahliadať do rozhodnutí najvyššieho súdu zvyšuje právne vedomie každého občana a preto som zaradil túto stránku aj do tejto práce. Aj tu sa dozvieme o prameňoch práva a mojou úlohou je, aby ste sa dozvedeli o čo najviac zdrojoch, kde ich získať.

4.6 Centrum právnej pomoci

<http://www.legalaid.sk>

Centrum právnej pomoci je štátna rozpočtová organizácia, ktorej cieľom je zlepšovanie prístupu k spravodlivosti pre tých ľudí, ktorí pre nedostatok prostriedkov nemôžu

³⁹Blox je redakčný a publikačný systém, ktorý svojou verziou 1.0 umožňuje prezentovanie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomocou internetu. Zároveň umožňuje informovanie verejnosti o aktuálnych činnostiach Najvyššieho súdu. Za pomoci modulu na evidenciu rozhodnutí umožňuje evidovanie a vyhľadavanie rozhodnutí Najvyššieho súdu a umožňuje teda, aby verejnosť bola s nimi čo najskôr oboznámená.

využívať existujúce právne služby. Centrum právnej pomoci bolo zriadené zákonom č. 327/2005 Z.z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi. „Účelom centra je vytvoriť a zabezpečovať systém právnej pomoci, ktorý je dostupný pre každého, kto splňa podmienky na jej poskytnutie podľa zákona. Súčasťou systému právnej pomoci je konanie o nároku na poskytnutie právnej pomoci a v prípade splnenia podmienok priame poskytnutie právnej pomoci určeným právnikom centra, mediátorom centra alebo určeným advokátom“.⁴⁰ Podľa článku 3. tohto štatútu: „Centrum poskytuje právnu pomoc vo veciach určených zákonom. Centrum poskytuje právnu pomoc prostredníctvom svojich zamestnancov najmä vo forme právneho poradenstva, spisovania podaní na súdy, zastupovanie pred súdom alebo vo forme mediácie. V konaní pred súdom centrum určuje advokáta z osobitného zoznamu vedeného Slovenskou advokátskou komorou, ak je to potrebné na ochranu záujmov oprávnenej osoby.“ [20]

Všetky dôležité ustanovenia o Centre právnej pomoci sú dostupné na jeho webovej stránke v odkaze na zákon č. 327/2005 Z.z.

4.6.1 Komu Centrum poskytuje právnu pomoc?

1. Vo vnútroštátnych sporoch:

→ všetkým fyzickým osobám a vo veciach ochrany spotrebiteľa aj právnickým osobám - združeniam na ochranu spotrebiteľa.

2. V cezhraničných sporoch:

→ všetkým fyzickým osobám, ktoré majú bydlisko alebo obvyklý pobyt na území členského štátu Európskej únie s výnimkou Dánska.

3. V azylových veciach:

→ všetkým fyzickým osobám, ktorým vzniklo právo na poskytnutie právnej pomoci v azylovej veci. [21]

Klient, ktorý chce využiť služby inštitúcie musí splňať podmienky ustanovené zákonom. Medzi tri podmienky, ktoré sú potrebné pre získanie nároku patrí stav materiálnej núdze, to že nejde o zrejmu bezúspešnosť sporu a že hodnota sporu presahuje hodnotu minimálnej mzdy. Tieto tri podmienky musia byť splnené súčasne. Následne žiadateľ vyplní

⁴⁰ Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky podľa § 5 ods. 3 zákona č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a Čl. 1 odstavce 3) štatútu Centra právnej pomoci.

žiadosť o poskytnutie právnej pomoci dostupnú na stránke Centra a iných weboch. Následne čaká na vyrozumenie, ktoré musí byť poslané spolu s odôvodnením do 30 dní od podania žiadosti. Táto inštitúcia má myslím si obrovský význam pre pozdvihnutie právnej informovanosti v spoločnosti najmä preto, že je zameraná na sociálne slabších.

Centrum sa od svojho vzniku nevyhlo však ani kritike. V článku časopisu Verejná správa na otázku či ide minister túto inštitúciu likvidovať odpovedal takto: „ *Chcem nielen vás ale všetkých občanov ubezpečiť, že bezplatná právna pomoc pre sociálne najslabšie skupiny bude niekoľkonásobne dostupnejšia a zlepší sa jej kvalita*“. „ *Asi všetci sa zhodneme, že v prvom rade by mali centrá pôsobiť v najchudobnejších oblastiach Slovenska*“. „ *Prečo by teda takéto centrum malo vzniknúť v najbohatšom regióne a mestách Bratislava, Žilina, Košice a Banská Bystrica?*“⁴¹

Smer pôsobnosti sa postupom času zameriaval na chudobnejšie regióny a v súčasnosti fungujú konzultačné pracoviská na mnohých miestach po Slovensku. Centrum spĺňa svoj účel a je nástrojom, ktorý zvyšuje právne povedomie a istotu slovenských občanov.

4.7 Živnostenský register Slovenskej republiky

<http://www.zrsr.sk/>

Živnostenský register, ktorý nám sprostredkováva internetová stránka, je spracovaný jednoduchou, ľahko ovládateľnou formou. Je spravovaný Ministerstvom vnútra SR, sekciou verejnej správy. Pomocou štyroch atribútov vyhľadávania zobrazuje výpisy zo živnostenského registra. Atribútmi ako sú meno a priezvisko fyzickej osoby, sídlo prevádzkarne, obchodného mena a IČO sa dostaneme k výsledkom hľadania a možnostiam zobraziť aktuálny výpis, úplný výpis alebo výpis z obchodného registra. Tieto výpisy nás upozornia, že majú iba informatívny charakter a nie sú teda použiteľné na právne úkony.

⁴¹ ČIŽMÁRIK, R. *Dostupnosť práva pre každého občana*. VEREJNÁ SPRÁVA 2007. roč. 62., č.6, s.4. ISSN 1335-7883

4.8 Obchodný register

<http://www.orsr.sk>

Obchodný register na internete je spravovaný Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky. Na úvodnej stránke podáva informácie o dátumoch posledných aktualizácií databáz v jednotlivých oblastiach. Aj na tejto stránke sa k výpisom z obchodného registra dopracujete pomocou jednoduchého vyhľadávania. Požadovaný výpis môžete nájsť podľa obchodného mena, sídla, identifikačného čísla, spisovej značky alebo mena a priezviska osoby. Každý z daných atribútov po otvorení poskytuje doplňujúce informácie na vyhľadávanie ako napríklad súd, na ktorom bol subjekt zapísaný do obchodného registra, právna forma a iné. Doplňujúce informácie spresňujú a urýchľujú vyhľadanie zápisu, ktorý aktuálne požadujeme. Následne po vyhľadaní sa nám ponúkajú dve možnosti výberu formy výpisu z obchodného registra, a síce úplný alebo aktuálny. Takisto sa naskytá možnosť zobrazit' zbierku listín patriacich k danému zápisu. Je treba dodať, že tak ako to bolo pri výpisoch zo živnostenského registra, aj výpisy z obchodného registra na internete majú informatívny charakter a nie sú použiteľné pre právne úkony.

MINISTERSTVO SPRAVODLIVOSTI SLOVENSKEJ REPUBLIKY
OBCHODNÝ REGISTER
NA INTERNETE

Slovensky English

Vyhľadávanie podľa priezviska a mena osoby

Priezvisko :	<input type="text"/>
Meno :	<input type="text"/>
Súd :	<input type="text"/>
Typ osoby :	<input type="text" value="fyzická"/>
Rozsah hľadania :	☒ len v aktuálnych záznamoch

[O obchodnom registri SR](#) | [Návod na používanie ORI](#) | [Naša adresa](#)

Vyhľadávanie podľa : [obchodného mena](#) | [identifikačného čísla](#)
[sídla](#) | [spisovej značky](#) | [priezviska a mena osoby](#)

[Stránkové hodiny na registrových súdoch](#)
[Formuláre na podávanie návrhov na zápis do obchodného registra](#)

Obrázok: 7-4. kap. Jeden z možných atribútov vyhľadávania v Obchodnom registri.

Zdroj: http://www.orsr.sk/search_subjekt.asp

4.9 Ústredný portál verejnej správy

<http://www.portal.gov.sk>

Ústredný portál verejnej správy je definovaný ako informačný systém verejnej správy na poskytovanie služieb a informácií verejnosti prostredníctvom spoločného prístupového miesta v sieti internet podľa zákona č. 275/2006 Z. z. o informačných systémoch verejnej správy. [22]

Webová stránka je podľa mňa dosť nešťastne ukotvená na ľavom okraji, čo nepôsobí príliš esteticky. Podstatná je však jej funkčnosť a dostupnosť právnych informácií na nej. Na spodnej časti stránky si môžeme prečítať, že informácie na portáli verejnej správy sú informatívneho charakteru a sú chránené autorským zákonom. Zdôrazňujem ešte raz skutočnosť, že stránka má najmä informatívny charakter. Je z nej zrejmé, že informácie nie sú právne použiteľné alebo inak, právne záväzné. To ale neznamená, že na tejto, a aj mnohých ostatných stránkach, sa nedozvieme čo-to o právnych informáciách, ktoré práve potrebujeme. Ústredný portál verejnej správy zabezpečuje centrálny a jednotný prístup k informačným zdrojom a službám verejnej správy. Informácie, ktoré návštevník hľadá, sú v súčasnosti mnohokrát súčasťou informačných serverov jednotlivých rezortov. Cieľom portálu je tieto informácie a služby zintegrovat' a prehľadnou a prístupnou formou poskytovať používateľovi. Najvýznamnejšou úlohou portálu je nasmerovanie používateľa na využitie konkrétnej elektronickej služby verejnej správy. Obsahová náplň je veľmi pestrá. Za zmienku, a podľa mňa vynikajúcu službu, stojí odkaz na dokumenty a tlačivá, kde sa dá oboznámiť podľa rôznych kritérií s najrôznejšími vzormi tlačív. Stránka obsahuje zoznam obcí SR a taktiež zoznam legislatívnej činnosti. Takisto vďačnou funkciou je sekcia stromový zoznam inštitúcií, kde sa nám zobrazia odkazy na ministerstvá a štátnu správu. Správcom Ústredného portálu verejnej správy je Ministerstvo financií SR.

4.10 Zbierka zákonov

<http://www.zbierka.sk>

<http://www.zakon.sk>

Všetky texty Zbierky zákonov uverejnené na stránke (<http://www.zbierka.sk>), sú spracované z elektronických podkladov dodaných Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej

republiky na základe Zmluvy o poskytovaní elektronickej podoby Zbierky zákonov. Texty nie sú autorizované Ministerstvom spravodlivosti SR a nie sú právne záväzné. [23]. Z funkčného hľadiska a z pohľadu dostupnosti právnych informácií je stránka maximálne podobná s portálom, ktorý taktiež opisujem a teda nechcem sa opakovať.

Týmto webom je www.zakon.sk, ktorý je spracovávaný na základe originálnych textov z tlačенých štátnych periodík a na základe spolupráce s Ministerstvom spravodlivosti SR, Ministerstvom financií SR a Úradom pre verejné obstarávanie. Texty na ňom však nie sú autorizované príslušnými inštitúciami štátnej správy. [24]

Čo sa týka jeho funkčných oblastí je spracovanie veľmi prehľadne a je vybavený užitočnými nástrojmi. V ľavej časti je umiestnených päť hlavných skupín, ktoré prostredníctvom aj ďalších odkazov nasmerujú užívateľa priamo tam kde potrebuje. Ako prvá je samozrejme oblasť sprostredkujúca zákony, buď pomocou vyhľadávania, alebo priamo vybrané úplné znenia. Nasledujúca oblasť, Vestníky⁴², ponúka jednotlivé vydania obchodného vestníka podľa roku vydania a čísla, a iné. Za zmienku stojí aj tretia oblasť, kde sa nachádzajú vzory zmlúv, rôzne články a aj príklady z praxe. Upozorňujem, že tak ako som už raz spomínal dve opisované stránky sú si navzájom moc podobné.

4.1 Neinternetové zdroje právnych informácií na Slovensku

Aj v Slovenskej republike tak ako na celom svete je vplyv médií na občanov obrovský. Táto práca má poskytnúť prehľad o tom kde je možné vyhľadať, získať právne informácie a to najmä pre podnikateľov. Keďže som celú prácu viac či menej zovšeobecnil na všetkých obyvateľov republík, ktoré porovnávam ostávam v zachovanom aj naďalej. Za významne zdroje informácií o práve na Slovensku, mimo sietí internet, považujem nasledovné.

Časopis *Notitiae ex Academia Bratislavensi Iurisprudentiae* vydávaný vydavateľstvom Eurokódex, ktoré je zamerané na právne a ekonomické publikácie.

⁴² Obchodný vestník je určený predovšetkým na zverejňovanie údajov, ktorých publikovanie si vyžaduje Obchodný zákonník a osobitné zákony. Vydáva sa v listinnej a elektronickej forme a to spravidla každý pracovný deň.

Vydavateľstvo Iura Edition, ktoré pôsobí na slovenskom trhu už od roku 1993 a patrí k popredným odborným vydavateľstvám na Slovensku. Zaoberá sa prevažne vydávaním právnickej a ekonomickej literatúry v tlačenej a elektronickej podobe. Iura Edition je dcérskou spoločnosťou nadnárodného koncernu Wolters Kluwer International Company. Nakladateľstvo sa zlúčilo s firmou COMPRIS software, ktorá sa zameriava na vývoj, tvorbu a distribúciu slovenskej verzie Automatizovaného systému právnych informácií - ASPI, ktorý je vyvíjaný od roku 1988. Systém ASPI je moderný a komplexný systém, poskytujúci užívateľovi výrazné výhody pri práci s právnymi normami. Obsahuje mnoho predpisov v rekonštruovanom znení, judikatúru, právnickú a ekonomickú literatúru, registre a záznamy. Autormi publikácií nakladateľstva sú sudcovia, advokáti, daňoví poradcovia, audítori a ďalší významní odborníci pôsobiaci v súkromnej praxi, v štátnej správe a samospráve alebo na vysokých školách. [25]

Spoločnosť S-EPI je členom skupiny firiem S5P, a. s.. V rámci svojej hlavnej podnikateľskej činnosti sa spoločnosť S-EPI zaoberá aplikáciou legislatívy, odborných publikácií, a odbornej literatúry vydávaných v rámci skupiny firiem S5P z oblastí ekonomiky a práva do elektronického ekonomicko-právneho systému s názvom EPI. Portál Epi.sk je unikátny portál v celoeurópskom meradle, ktorý poskytuje užívateľovi v aktuálnom čase on-line prístup k ekonomickým a právnym informáciám. Užívateľ vďaka nemu získa potrebné a často krát vzájomne súvisiace informácie na jednom portáli. [26] Produkty sú rozdelené do tematických okruhov a sú samozrejme spoplatnené. Výška poplatku je závislá od vybraného druhu produktu.

Justičná revue je odborný časopis, ktorý ako jeden z mála spája právnu teóriu spolu s právnou praxou. Uverejňuje pravidelné rubriky *Články*, *Diskusia*, *Za a proti* so zaujímavými článkami, v ktorých špecialisti jednotlivých právnych disciplín riešia problémy týkajúce sa aplikácie práva, najmä v súdnej praxi, významné rozhodnutia Ústavného súdu SR, recenzie – anotácie k literatúre z právnej oblasti.

Poradca podnikateľa je spoločnosť, ktorá pôsobí na trhu od roku 1993. Počas svojej existencie si publikácie radu PP získali medzi podnikateľskou verejnosťou vysokú dôveru a zastávajú vysoké postavenie na trhu ekonomickej a právnej tlače. Vydavateľská činnosť je zameraná na odborné publikácie prevažne ekonomického a právneho charakteru. Spoločnosť je dlhodobým zmluvným partnerom štátnej správy SR. Zabezpečuje pre príslušné štátne inštitúcie tlač, distribúciu a servis najvýznamnejších oficiálnych štátnych periodík. [27]

5 Záver

Nevyhnutnosť informačnej potreby v rôznych životných situáciách podmieňuje ľudstvo k tomu, aby v dnešnom rýchlom ponímaní plynutia času bola dostupnosť informácií čo najpohodlnejšia a najrýchlejšia. Nie je tomu inak ani v oblasti právnej vedy na Slovensku a v Českej republike.

Za jeden z cieľov mojej práce som si vytýčil porovnať a zhodnotiť dostupnosť práva v spomínaných republikách a práve preto by som tak chcel teraz urobiť. Nie nadarmo píšem, že by som chcel. A síce porovnávať tak veľký záber možnosti a spôsobov, či už z obsahovej alebo funkčnej a inej stránky je veľmi riskantné. Práca bola zúžená na okruh zdrojov práva, ktoré uvádzam a ktoré budem porovnávať. Zhodnotenie zdrojov ponúkam v jednotlivých kapitolách a preto sa na tomto mieste už nebudem k tomuto vracieť. Preštudovaním zdrojov prameňov práva, ktoré som opisoval v kapitolách tri a štyri som sa dopracoval k nasledovným záverom.

Tak ako na Slovensku aj v Českej republike sú knižné podoby Zbierok zákonov voľne dostupné v mnohých predajňach po celom území. Síce sú relatívne finančne náročné a taktiež zaberajú mnoho miesta ale dostupné sú. Opisované a mnou vybrané portály inštitúcií, ktoré ponúkajú právne informácie prostredníctvom celosvetovej siete internet sa medzi sebou v mnohom nelíšia. Prístup k internetu samozrejmosťou nie je a tu môže vyvstať otázka sociálnych rozdielov medzi krajinami, čo však nie je témou tejto práce.

Na tomto mieste by som chcel vyzdvihnúť Centrum právnej pomoci, čo je štátna rozpočtová organizácia SR. V oblasti poskytovania právnej pomoci nezabezpečeným je tento projekt významným počínom v pozdvihnutí právneho povedomia slovenských občanov. V českej republike túto funkciu nezohráva štátna inštitúcia a zložitost' získania takejto pomoci odrádza mnoho potencionálnych spotrebiteľov.

Projekt JASPI, ktorého správne fungovanie a dennú aktualizáciu zabezpečuje Ministerstvo spravodlivosti zo zákona je druhým zdrojom práva, ktorý chcem porovnaním vyzdvihnúť. Množstvo stránok z českej republiky ponúka aktualizované znenia zákonov, judikatúry a iných, no napriek tomu žiaden z nich nemôže byť právne záväzná a stáva sa len

informačným podkladom. Je pravdou, že nie všetky moduly JASPI sú prístupné celej verejnosti ale už len fakt, že právne informácie sú denne aktualizované a, že tento portál centralizuje všetky potrebné právne informácie SR je určite pozitívnejší ako je tomu v Českej republike.

V spomínaných zdrojoch prameňov práva som opisoval aj nakladateľstvá a vydavateľstvá. Napriek tomu, že som do práce zaradil len zopár mnou vybraných určite viac pochválím tie z Českej republiky. Robím tak na základe vlastnej skúsenosti, pretože som občan Slovenskej republiky a študujem v Čechách a využívam teda najmä českú literatúru. Musím poznamenať, že som akýkoľvek problém v prístupnosti knižných titulov v ČR nezažil a to aj pri vyhľadávaní kvalitnej literatúry s témou podobnou tejto práce. Tým, že som sa zameral najmä na internetové zdroje prameňov práva som netušil, že jediným knižným titulom, ktorý spracoval takéto webové portály bude ten, ktorý je uvedený v zozname použitej literatúry [4]. Takisto tomu je aj v prípadoch z teoretickej oblasti a iných. Literatúry je v ČR viac, je kvalitnejšia, relatívne lacnejšia a určite dostupnejšia.

Čo sa týka právnej informatiky v zmysle poskytovania právnych informácií skrz najrôznejšie aplikácie a systémy či už on-line alebo prostredníctvom softvéru, si myslím, že Česko je na tom lepšie a aktívnejšie. Tieto právne systémy sú síce spoplatnené ale využíva ich značná časť zainteresovaných. Vyzdvihujem aj ohľaduplnosť voči študentom, pre ktorých sú z finančnej stránky poskytované úľavy. Z takýchto systémov zaraďujem CODEXIS, ASPI, BESC-ONLINE, LEXGALAXI, PROFIDATA a napr. EPIS.

Možnosť ako sa dopracovať k právnym informáciám v ČR a SR je nepochybne veľa. Kvalita a použiteľnosť týchto informácií je však rozdielna. Bolo by myslím si zaujímavé porovnať a vyhodnotiť jednotlivé zdroje rozsiahlym výskumom. Ak by som mal byť tým, ktorý by mal odporučiť jednej či druhej republike návrhy na zlepšenia, tak by som uvažoval o využití elektronického podpisu a jeho zapracovaní do bezplatných systémov právnych informácií. Urobil by som tak preto aby všetky pramene práva boli rovnako dostupné tak odborníkom ako aj širokej verejnosti. Tak ako sme si všetci rovný pred zákonom budme si aj pred dostupnosťou informácií o práve.

Štruktúra vecného obsahu bakalárskej práce je rozdelená na tri kapitoly. Prvou kapitolou som sa pokúsil vysvetliť teoretické informácie o prameňoch práva, a nakoniec aj to

čo právo je. Ďalej ponúknuť názory o tom čo sú informácie, informácie o práve a ako tieto informácie vplývajú na spoločnosť.

V nasledujúcich dvoch kapitolách popisujem mnou vybrané najmä internetové zdroje práva v Českej republike a napokon na Slovensku. Text obsahuje obrázky s tematikou vyhľadávania na konkrétnych portáloch. A nakoniec v prílohe som uviedol, takisto pomocou obrázkov, možnosti vyhľadávania prameňov práva v systéme JASPI.

Verím, že toto dielo bude pozitívne vplývať na kohokoľvek kto sním príde do styku, napríklad takou formou akou to vyjadruje citát na jednej úvodnej stránke portálu, ktorý bol vyššie opisovaný. *„ZAPOMEŇTE NA TO, ŽE PRÁVO JE „SOUBOREM PLATNÝCH PRÁVNÍCH NOREM“. SKUTEČNÉ PRÁVO JE JINÝ SVĚT: JE TO INTELEKTUÁLNÍ VÝZVA, KONTEXT, ZÁBAVA, UMĚNÍ, POSLÁNÍ, ŽIVOT...“*.⁴³

⁴³Internetové stránky JINÉ PRÁVO. Dostupné z < <http://jinepravo.blogspot.com/> >. [cit. 2.5.2010]

Zoznam použitej literatúry a prameňov

Monografia

- [1] OTTOVÁ, E. *Základy teórie práva*. 1.vydanie. Brno: Institut ďalšieho vzdelávania, 2002. 179 s. ISBN 80-86629-03-1
- [2] BOGUSZAK, J.; ČAPEK, J.; GERLOCH, A. *Teorie práva*. 2.vydanie. Praha: ASPI Publishing, 2004. 438 s. ISBN 80-7357-030-0
- [3] KNAPP, V. a kol. *Právo a informace*. Praha: Academia, 1988, 292 s.
- [4] DOJČÁK, P. *Sociológia práva*. 1.vydanie. Bratislava: Rektorát Univerzity Komenského, 1969. 156 s.
- [5] BOBEK, M.; KOMÁREK, J. *Jiné právo offline*. 1.vydanie. Praha: Auditorium s.r.o., 2008. 296 s. ISBN 978-80-903786-6-7
- [6] ZEDNÍČEK, R. *Internet pro právníky*. 1.vydanie. Praha: Grada Publishing, spol s r.o., 2001. 128 s. ISBN 80-247-0056-5
- [7] GERLOCH, A. *Teorie práva*. 3.vydanie. Plzeň: Vydavatel'stvo a nakladatel'stvo Aleš Čeněk, s.r.o., 2004. 312 s. ISBN 80-86473-85-6

Články v časopisoch a zborníkoch

- [8] ČIŽMÁRIK, R. *Dostupnosť práva pre každého občana*. VEREJNÁ SPRÁVA 2007. roč. 62., č.6, s.4. ISSN 1335-7883
- [9] CVRČEK, F. *Tradiční vymezení pojmu právo a možnosti jejich operacionalizace*. In: *Čo je to právo?*. 1.vydanie. Bratislava: SAP – Slovak Academic Press, spol s r.o., 2007. 330s. ISBN 978-80-8095-024-8
- [10] BÁRÁNY, E. *Účel a mnohorozmernosť vymedzenia práva*. In: *Čo je to právo?*. 1.vydanie. Bratislava: SAP – Slovak Academic Press, spol s r.o., 2007. 330s. ISBN 978-80-8095-024-8
- [11] BRÖSTL, A. *Sir Neil MacCormick zastihnutí pri definovaní práva: "právo je inštitucionálny normatívny poriadok"*. In: *Čo je to právo?*. 1.vydanie. Bratislava: SAP – Slovak Academic Press, spol s r.o., 2007. 330s. ISBN 978-80-8095-024-8

Elektronické zdroje

- [12] Internetové stránky *Nejvyšší správní soud ČR*. Dostupné z
<<http://www.nssoud.cz/main.aspx?cls=ZkraceneZneniList&menuactive=;ml105;ml112;ml113;ml114;ml115;ml116;ml120;.;ml105;ml112;ml113;ml114;ml115;ml116;ml117;ml140;ml119;ml138;ml121;ml122;ml139;ml134;ml128;ml119;ml118;#null>>.
[cit. 27.4.2010]
- [13] Internetové stránky Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. Dostupné z
<http://www.mzv.cz/jnp/cz/o_ministerstvu/vznik_a_pusobnost_ministerstva.html>.
[cit. 23.2.2010]
- [14] Internetové stránky *Beck-online*. Dostupné z
<<http://www.beck-online.cz/o-beck-online/>>. [cit. 28.4.2010]
- [15] Internetové stránky *Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk – internetové kníhkupectví odborné a vysokoškolské literatury*. Dostupné z
<<http://www.alescenek.cz/?map=o-nas&cc=1>>. [cit. 28.4.2010]
- [16] Internetové stránky *Auditorium*. Dostupné z
<<http://www.auditorium.cz/o-nas>>. [cit. 28.4.2010]
- [17] Internetové stránky Ministerstva vnitra České republiky. Dostupné z
<<http://www.mvcr.cz/clanek/sbirka-zakonu-stejnopisy-sbirky-zakonu.aspx>>.
[cit. 24.4.2010]
- [18] Internetové stránky *JASPI-WEB*. Dostupné z
<http://jaspi.justice.gov.sk/jaspiw1/htm_info/jaspiw_maxi_info2_fr0.asp?idok=1&typ_zobir=maxi&tlac_koniec=n&tlac_jaspi=y>.
[cit. 4.4.2010]
- [19] Internetové stránky *Portál právnych predpisov*. Dostupné z
<<https://lt.justice.gov.sk/Basics/About.aspx>>.
[cit. 5.4.2010]
- [20] Internetové stránky *Centrum právnej pomoci*. Dostupné z
<<http://legalaid.sk/?q=statut>>.
[cit. 4.4.2010]
- [21] Internetové stránky *Centrum právnej pomoci*. Dostupné z
<<http://legalaid.sk/sluzby-centra#komu>>.
[cit. 5.4.2010]

- [22] Internetové stránky *Ústredný portál verejnej správy*. Dostupné z
< <http://portal.gov.sk/Portal/sk/Default.aspx?CatID=48>>.
[cit. 15.4.2010]
- [23] Internetové stránky *Elektronická zbierka zákonov*. Dostupné z
< <http://zbierka.sk/section/7/default.aspx>>.
[cit. 2.4.2010]
- [24] Internetové stránky *zakon.sk – každý má právo*. Dostupné z
<[http://www.zakon.sk/Main/lwDefault.aspx?Template=~/Main/lwTArticles.ascx&phContent=~Main/lwArticleShow.ascx&LngID=0&ArtID=3967&CatID=91](http://www.zakon.sk/Main/lwDefault.aspx?Template=~/Main/lwTArticles.ascx&phContent=~/Main/lwArticleShow.ascx&LngID=0&ArtID=3967&CatID=91)>.
[cit. 2.4.2010]
- [25] Internetové stránky *Iura*. Dostupné z
< <http://www.iura.sk/o-firme/o-nas-2.html>>.
[cit. 10.4.2010]
- [26] Internetové stránky *epi.sk – najrýchlejšie ekonomické a právne informácie*. Dostupné z
< <http://www.epi.sk/O-firme/Default.aspx>>.
[cit. 10.4.2010]
- [27] Internetové stránky *Poradca podnikateľa – Vás ekonomický a právny poradca*. Dostupné z
< <http://www.poradcapodnikateľa.sk/index.php?zobraz=ehtml&idmenu=68>>.
[cit. 11.4.2010]
- [28] Internetové stránky *JINÉ PRÁVO*. Dostupné z
< <http://jinepravo.blogspot.com/>>.
[cit. 2.5.2010]

Ostatné zdroje

- [27] *Prednášky z predmetu Právne predpisy v ekonomike.*

Zoznam použitých skratiek

SR -	Slovenská republika
ČR -	Česká republika
Z. z. -	Zbierka zákonov
MS SR -	Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky
JASPI -	Jednotný automatizovaný systém právnych informácií
PP -	Poradca podnikateľa
Atd'. -	A tak ďalej
a pod. -	a podobne
napr. -	napríklad
tj. -	to jest
resp. -	respektíve
z r. -	z roku
tzv. -	takzvaný, takzvané
Sb. m. s -	Sbírka mezinárodních smluv
od r. -	od roku
zákon č. -	zákon číslo
Sb. -	sbírky
EU -	Európska únia
ES -	Európske spoločenstvo
čl. -	článok
NALUS -	nálezy ústavního soudu
a.s. -	akciová spoločnosť
zák. -	zákona
NR SR -	Národná rada Slovenskej republiky
IČO -	identifikačné číslo organizácie
odst. -	odstavec
cit. -	citované, citujem

Zoznam obrázkov

Obrázok: 1-3. kap. Parametre vyhľadávania v záznamoch o hlasovaní.....	21
Obrázok: 2-3. kap. Vyhľadávanie v obchodnom a insolventnom registry.....	23
Obrázok: 3-3. kap. Možnosti vyhľadávania v živnostenskom registry ČR.....	25
Obrázok: 4-3. kap. Možnosti vyhľadávania informácií o súdnych konaniach súdov v ČR....	27
Obrázok: 5-3. kap. Vyhľadávacie parametre v zbierke zákonov.	29
Obrázok: 6-4. kap. Príklady vyhľadávania v rozhodnutiach Ústavného súdu SR.	36
Obrázok: 7-4. kap. Jeden z možných atribútov vyhľadávania v Obchodnom registry.	39

Prehlásenie o využití výsledkov bakalárskej práce

Prehlasujem, že:

- jsem byl seznámen s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostrave dňa 07.05.2010

.....
Branislav Bobek

Adresa trvalého pobytu študenta:

Okružná 150/24, 02204 Čadca, Slovenská republika

Zoznam príloh

- Príloha číslo 1: Vyhľadávanie v JASPI –
Vyhľadávanie v predpisoch a zoznam logických operátorov.
- Príloha číslo 2: Vyhľadávanie v JASPI –
Fulltextové vyhľadanie s použitím logického operátora.
- Príloha číslo 3: Vyhľadávanie v JASPI –
Vyhľadávanie pomocou názvu, alebo časti názvu predpisu.
- Príloha číslo 4: Vyhľadávanie v JASPI –
Príklad vyhľadávania predpisu z určitého obdobia.
- Príloha číslo 5: Vyhľadávanie v JASPI –
Príklad vyhľadávania judikátov.
- Príloha číslo 6: Vyhľadávanie v JASPI –
Príklad vyhľadávania súdnych rozhodnutí.
- Príloha číslo 7: Vyhľadávanie v JASPI –
Výsledky vyhľadávania.

